

समाजक्रांती व स्त्री उन्नतीस वाहिलेली
हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

(रजिस्टर्ड)

स्थापना - १ मे १९७३

Anti Dowry Movement, Bombay

सेहेचाळीसावा वार्षिक अहवाल व स्मरणिका
FORTISIXTH ANNUAL REPORT & SOUVENIR

(१ एप्रिल २०१८ ते ३१ मार्च २०१९)

-: कार्यालय :-

४/५० विष्णुप्रसाद सोसायटी, शहाजी राजे मार्ग,
स्वातंत्र्य सैनिक मामासाहेब कुलकर्णी चौक,
विलेपार्ले (पूर्व), मुंबई - ४०००५७.

दूरध्वनी : ०२२ - २६८३६८३४, फॅक्स : २६८३६९३२

ई-मेल : antidowry498a@gmail.com

visit us at : www.antidowrymovement.com

Anti Dowry Movement, Bombay

(Estd. 1973 Regd.)

Registration No. 1983 G.B.B.S.D.0231 & No.F-8194 (Bom)

PAN CARD NO. AAATA0932D

BOARD OF TRUSTEE

PROF. SHAILAJA SANGLE	: Life Managing Trustee
Educationist & Writer	
DR. SNEHALATA DESHMUKH	: Life Trustee
Former Vice Chancellor University of Mumbai	
SHOBHANATAI RANADE	: Trustee
Mahatma Gandhi National Memorial, Pune	
NIVEDITA SHETH	: Trustee
All India Women's Conference, Mumbai.	
ADV. JAYPRAKASH SAWANT	: Trustee
Advocate & Social Worker.	

MANAGING COMMITTEE

President	General Secretary
Prof. Shailaja Sangle	Asha Kulkarni
Treasurer	Jt. Treasurer
Jayashree V. Bondre	Dr. Rashmi Fadnavis

Committee Members

Vishram D. Kulkarni	Ramesh Kothawade
Prof. Dr. Suhasini B. Arya	Shobha Supekar
Alka Parelkar	R. H. Tambe
Prof. Bharati Unni	Sujata Narsale

Bankers

The Saraswat Co-operative Bank Ltd, Vileparle (E) Mumbai 57.

Auditors

Sonsale Saptarshi & Co. Chartered Accountants.

OUR INSPIRATION

FOUNDER PRESIDENT

LATE SHRI D.B. alias MAMASAHEB KULKARNI

(5th Dec. 1913 - 3rd Oct. 2011)

Ch. Vidyasagar Rao
GOVERNOR OF MAHARASHTRA

RAJ BHAVAN
Malabar Hill
Mumbai 400 035
Tel. : 022-2363 2660
Fax: 022-2368 0505

7 May 2019

MESSAGE

I am pleased to know that the organisation 'Anti Dowry Movement, Bombay' is celebrating its 46th anniversary on 26th May 2019.

India has the dubious distinction of having the largest number of dowry related deaths in the world. It is a sad reality that the problem of dowry and physical and mental harassment of women has persisted despite the existence of stringent laws against these crimes as also the growing levels of education in society. While social, economic and political empowerment of women is necessary, it is equally important to change the mindset of society towards women to abolish the practice. It is here that the role of well meaning organisations like the Anti Dowry Movement assumes significance.

I congratulate the Anti Dowry Movement, Bombay for its sustained good work in the area of generating awareness against dowry, and convey my best wishes to the Movement in its future endeavours.

(Ch. Vidyasagar Rao)

Mrs. (Justice) Sujata Manohar (retd.)

M. A. (Oxon), Barrister-at-Law

Former

Judge, Supreme Court of India

Chief Justice, Bombay & Kerala High Courts

Member, National Human Rights Commission

30th April 2019

Smt. Asha Kulkarni
Hon. General Secretary
Anti-Dowry Movement
4/50, Vishnu Prasad Society,
Near Parle Biscuit Factory,
Vile Parle (East), Mumbai – 400 057

Dear Ashatai,

My best wishes to you and the Anti Dowry Movement on its 46th Anniversary. There is dire need for movement against dowry even now. Your father Mamasahab Kulkarni started this organization 46 years ago. Its work is as relevant to-day as it was in his time. Recently between 2012 and 2014, 24771 Dowry deaths were recorded. These are shocking figures.

One hesitates to call our society civilized where young women are openly harassed for money by their husband and in-laws before marriage and after marriage. It is a shame that we needed a provision against a crime called "dowry death" in our Penal Code.

Education has not helped eliminate this social evil. On the contrary, educated young men ask for more dowry. I hope you will continue to work hard for inculcating values in our youth. The constitutional value of equality must replace social discrimination in all its vicious manifestations. Empowerment of women depends on elimination of such practices.

I hope the Anti-Dowry Movement gathers much needed further support and universal social acceptance.

Yours Sincerely,

Sujata Manohar

Mrs. (Justice) Sujata Manohar (Retd.)

Goenka House, 16, Walkeshwar Road, Mumbai - 400 006.
Tel.: 022-2363 3899 Telefax : 022-2363 4100 E-mail : sujatamanohar@gmail.com

मधु मंगेश कर्णिक

“पद्मश्री”

४०१-मारवेल, शास्त्री नगर, अंधेरी (पश्चिम), मुंबई - ४०००५३. टेलि.: ०२२-२६३६ ०४६० मो.: ९९२०३ २३६६७
पोस्ट कलकत्ता, तालुका कपनकवली, जिल्हा सिंधुदुर्ग - ४९६६०९. टेलि.: ०२३६७ २४७७०८

दि. २४/०८/२०२८

संचालक:
सारस्वत बँक लि., मुंबई
अध्यक्ष:
मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई
अध्यक्ष:
नाथ पै बनारई ट्रस्ट, कलकत्ता
संस्थापक:
कोकण मराठी साहित्य परिषद, रत्नागिरी
संस्थापक:
केशवसुत स्मारक, मालगुड
संस्थापक:
कलकत्ता पंचकोटी शिक्षण
प्रसारक मंडळ, कलकत्ता
संस्थापक:
नाथ पै ज्ञान प्रबोधिनी, कलकत्ता
संस्थापक:
कोकण कला अकादमी, मुंबई
संस्थापक:
मधु पोगरा कॉर्पोरेशन
ग्रंथालय, कलकत्ता
अध्यक्ष:
कुसुमाग्रज प्रतिष्ठान (साहित्यिक)

या,

आशि. कुलकर्णी, महसिनि, हुंडा, विरोधी पटपट,
संनविधि (मुंबई ५५)

हुंडा, विरोधी पटपट, ही खगणोपनि

वर्षासि संपत्ती, सिनि संस्थापक १ माघे १९९८ चे
ज्येष्ठ संदी स्व. भागसहित हुंडा व धांगी
संस्थापक, लेखपासून आपां हाकिये सिनि १९९३
आणि आसित पावलेने वरी मा पाहणे आहे
शक्य आहे लेख आपल्या वारसगोदानत माघे
विपरीत पांउने आहे. आपां पुढील जिवन
संस्थापक आपां ही माघे माघ सिनि
पुढील खगणोपनि हुंडा आपां जिवन
पुढील जिवन जिवन जिवन जिवन
स्व. भागसहित लेखपासून आपां जिवन
१९९८ वर्षासि लेख आपां जिवन
व आपां जिवन स्व. भागसहित जिवन
पुढील आहे आपां जिवन आपां जिवन
माघे आपां जिवन आपां जिवन
आपां जिवन आपां जिवन

आपां,

२४/८

माधवी कुंटे

साहित्यिका, मुक्त पत्रकार विलेपार्ले पूर्व.
शुभेच्छा

हुंडा ह्या अन्याय्य, शोषणजनक प्रथेमुळे भारतीय समाजातून अनन्वित नुकसान झालं आहे. ह्या प्रथेला चिकडूनच स्त्रियांची लाचारी, गुलामी आली. स्त्रीला दुःखमत्त्व प्राप्त होण्यास या प्रथेचा मोठा हातभार लागला. 'मुलगी नकोच' ह्या घृणास्पद मनोकृतीच्या मुळाशी असलेल्या अनेक कारणां पैकी ते एक मुख्य कारण म्हटलं पाहिजे.

ही रुढी हद्दपार झाली तर समाज सुधारणा आणि समाज विकास यांना गती येईल हे जाणून स्त्री दामोदर बळवंत तऱ्या मामासाहेब कुलकर्णी यांनी १९७३ मध्ये हुंडाविरोधी चळवळीची मुहूर्तमेढ रोवली. आणि अगदी शालेय पातळीपासून प्रबोधनाला सुरुवात केली.

त्यांच्या पश्चात त्यांची सुविद्ध कन्या आशाताई कुलकर्णी व त्यांचे अन्य सहकारी यांनी ती चळवळ जोमाने पुढे नेली. स्त्री सक्षमीकरण, स्त्री विकास असा तिचा परीघ रुंदावला. ह्या दिशेने विचारमंथन क्वांटे म्हणून शाळा, महाविद्यालये व समाजाच्या विविध स्तरांवर, त्या विषयांवर निबंध, कथा, कविता, पथनाट्ये इत्यादींच्या स्पर्धा आयोजित केल्या. अशा स्पर्धांची, सलगता व संवेदनबुद्धीसखी मोठी मदत होते.

विज्ञाननिष्ठ दृष्टीकोण वाढीस लागला की अशा दुष्ट रुढींचे पाश मोकळे होऊ लागतात. म्हणून ह्या दिशेने तरुण वैज्ञानिक संशोधकांच्या शोध घेऊन त्यांना पारितोषिके देऊन गौरव केला जातो. ते या चळवळीशी सहजीव जोडले जातात.

अगदी गावकुशापासून स्त्रीच्या अन्याय परिमार्जनार्थ काम करणाऱ्या, स्त्री-विकास करणाऱ्या संस्था व व्यक्तींचा शोध घेऊन त्यांना प्रकाशात आणतं जातं. त्यांना पारितोषिके देऊन गौरव केला जातो. ही सर्व मंडळी ही चळवळीशी जोडली जातात. या सर्वाना अतिशय सकारात्मक परिणाम साधला जातो.

आशाताईच्या या कार्याची अगदी तळागाळापर्यंत आणि राज्यशासन, केंद्रशासनापर्यंत दखल घेतली गेली आहे. त्यांच्या कार्याचे प्रहल पटल्याने अनेक मान्यवर व्यक्ती स्वेच्छेने त्यात सामील झाल्या आहेत.

५०२/५०३, नारायण निवास, हनुमान रोड, विलेपार्ले (पूर्व), मुंबई - ४०००५७.

दूरध्वनी : (०२२) २६११६४८० मो. ९८१९६ ७९५५०

माधवी कुंटे

साहित्यिका, मुक्त पत्रकार

कार्यबद्धची तळमळ, सचोटी, शिस्त, कष्ट, जिद्द, उत्तम नियोजन, सातत्य आणि जनाधार वादविवादाचे प्रयत्न ह्या सूत्रांवर आशाताईंचे कार्य अद्यकपणे सुरू आहे.

गंदा चळवळीस २६ वर्षे पूर्ण होत आहेत. एवढी वर्षे चिकाटीने, निरलसपणे, कसल्याही लाभाची अपेक्षा न ठेवता, समाज सुधारणेचे चाललेले हे कार्य आपल्याला शक्य करतं.

या कौतुकस्पद कार्यासाठी मी आशाताई व त्यांचे सर्व सहकारी यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन करते. संस्था लवकरच सुवर्णमहोत्सवी वर्षीत पदार्पण करेल.

‘या बाबतीत एवढे परिवर्तन घडवे की आमच्या संस्थेचे प्रयोजनच ठरू नये’ अशी अपेक्षा आशाताई नेहमीच व्यक्त करतात. पण हुंडा निर्मूलन आले तरी नव्ही विकासाचे काम तर सतत उरणाऱ्या आणि ते नजरेसमोर आहे तोवर संस्थेची आवश्यकता राहणारच! त्यामुळे आशाताईंच्या कार्यसिद्धीची कमान सतत वाढीष्टू राहो अशी मी इच्छा देते.

अनेक शुभकामना आणि अभिष्टचिंतन ! खास संस्थेसाठी !!

माधवी कुंटे

डॉ. विजया वाड

B.Sc. B.Ed., M.A., Ph.D.D.Lit

6/56, प्रिन्सटन बिल्डिंग, मेन स्ट्रीट, हिरण्मंढानी गार्डन्स, पवई, मुंबई - ४०००७६
022-25490494 P 9620396699 ✉ vijayawad@gmail.com ||/vwwad

॥ श्री ॥

११ मे २०१९

श्रीमती आशा कुलकर्णी यांचेबद्दल माझ्या मनात अपार आदर आणि अतुल्य प्रेम आहे. का ? अहो आपल्या परमप्रिय पित्याचा सर्वस्वी मामासाहेब कुलकर्णी यांचा वास्तव त्या वर्षानुवर्षे निष्ठेने चाळवीत आहेत. ही हुंड्याची दुष्ट प्रथा समाजातून कायमची नष्ट व्हावी असे सर्वच मुलींच्या मातापित्यांना वाटते हो. पण त्याबद्दल आवाज किती लोक उठवितात ? मोर्चे किती लोक काढतात ? त्या असाधारण व्यक्तिमत्त्वांपैकी एक आशाताई अग्रस्थानी आहेत. अनेक पुस्तकांनी त्या सन्मानित आहेत याचा मला आनंद वाटतो.

‘ दुर्वल दुःसह ऐसे जिणे
नको नको वाटे जगणे
ऐशा महिलांचा आधार
आशा पेदी मजात सत्वर ’

कोण ती आशा येरगारी स्त्री ? अर्थात पाल्याची आशाताई कुलकर्णी. ‘ हुंडाविरोध ’ हे तेजस्वी अस्त्र धारण करणारी दुर्गा. स्त्रियांच्या आत्मविश्वासाचा प्रथमोद्गार.

आशाताईंच्या प्रयत्नांना अपूर्व यश लाभो आणि हुंडाविरोधी चळवळ शंभर टक्के यशस्वी होवो ही शुभकामना.

समाजातील ही दुष्ट प्रथा कायद्याने बंद झाली तरी दुष्टाची नीतीने चाळूच आहे. मला याचे अतीव दुःख होते. त्यावर तर हा प्रहार आहे. आशाताई यशस्वी भव ! जयतु ! शुभम् भवतु .

आपली,

विजया वाड

Publication of 45th Annual Report on 27th May 2018

Dr. Shamshuddin Tamboli, President – Muslim Satyashodhak Mandal, Pune releasing 45th Annual Report seen with Dr. Snehalata Deshmukh (Trustee) Prof. Shailaja Sangle (President) Asha Kulkarni (G. Secretary)

37th State Level Open Essay Writing Competition 2018-19.

Shekhar V. Barve, Pune, receiving First Prize along with Jagannath Parelkar Trophy from Dr. Shamshuddin Tamboli and Dr. Snehalata Deshmukh. State Level Open Essay Writing Competition 2018-19.

4th Smt. Shakuntala Parelkar Memorial Award (2018-19) presented to Dr. Vishwas Sapatnekar for his dedicated Medical Services towards Humanity.

Dr. Vishwas Sapatnekar, Thane receiving Shakuntala Parelkar Memorial Sevavrati Doctor Puraskar for the year 2018-2019 at the hands of Dr. Snehalata Deshmukh, Trustee - Anti Dowry Movement on 27th May 2018

11th Radhabai Kulkarni Memorial Award for Gadchiroli Dist. presented to Shubhada Deshmukh on 27th May 2018 .

Smt. Shubhada Deshmukh from Gadchiroli receiving Radhabai Kulkarni Memorial Vidhayak Karyakarti Puraskar for the year 2018-19 (11th year) at the hands of Dr. Shamsuddin Tamboli and Dr. Snehalata Deshmukh.

District Level Inter Collegiate Elocution Competition for Junior Group
held on 2nd December 2018 at Sathye College, Vile Parle (E), Mumbai.
ANTI DOWRY WEEK (26.11.2018 TO 8.12.2018)

Ms. Mansi Jatania, XIIth of Naresee Monji Junior College, Vile Parle (W) receiving AKKA OAK Rotating Trophy for her College on the occasion of Youth Day 12/1/2019 from Dr. M.R.Rajwade, Principal Sathaye College.

Panel Discussion held at Sathaye College Auditorium, Vile Parle.
Sub. Dowry Prohibition Act 1961 & it's implementation, How Effective.
ANTI DOWRY WEEK (8.12.2018)

The discussion was presided over by Supreme Court Judge Sujata Manohar (Retd). From left to right - ACP (Retd) Shri Vasant Patil, Smt. Shobha Kokitkar – Counselor, Justice Sujata Manohar, Adv. Anushka Shreshth, Adv. Parag Alavni - local MLA and Asha Kulkarni - Gen. Secretary.

31st STATE LEVEL INTER COLLEGIATE ELOCUTION COMPETITION
ANTI DOWRY WEEK (26.11.2018 TO 8.12.2018) held on 9th Dec. 2018.

Asmita Takle, student of Agriculture College, Dapoli, Dist. Ratnagiri receiving RAJENDRA SHIELD for her College and Smt. L. B. Arya Trophy for herself at the hands of Dr. M.R.Rajwade, Principal - Sathaye College

18th Inter Collegiate Elocution Competition for Degree Colleges affiliated to North Maharashtra University, Jalgaon on 21.12.2018 at M. J. College Jalgaon.

First Prize winner Anjali Sangram Patil, from Bhusawal Arts, Science & P.O.Nahata Commerce College receiving W. W. Kale Trophy at the hands of Dr. Suresh Tayade, seen with other Guests, examiners and Asha Kulkarni.

Sane Guruji Yuva Puraskar given in the memory of our Founder President Late Shri D. B. alias Mamasahab Kulkarni on YOUTH DAY 12th Jan.2019

Amol Rathod, Pathardi, Ahmednagar receiving Sane Guruji Yuva Puraskar 2018-19 from Sayali Churi on the occasion of Youth Day - 2019.

Sane Guruji Yuva Vaidnyanik Puraskar given in the memory of our Founder President Late Shri D. B. alias Mamasahab Kulkarni on YOUTH DAY 2019

Aditya Kulkarni, Parbhani, an Software Research Engineer recipient of Young Scientist Award receiving memento from Ms. Sayli Churi.

27th Inter Collegiate Elocution Competitions, Pune.
at Marathwada Mitra Mandal's College of Commerce.

Mr. Uddesh Pawar, S.P. College, Pune received 1st Prize with Mai Deshpande TROPHY for his College at the hands of Chief Guest Shri B.L.Swami of Dainik Prabhat, Pune on 13th December, 2018.

हुंडा विरोधी चळवळीचा ४५वा वर्धापन दिन (२७-५-२०१८)

तोंडी तिहेरी तलाक या विषयावर मुस्लीम सत्यशोधक मंडळाचे अध्यक्ष डॉ. शमसुद्दीन तांबोळी यांची प्रकट मुलाखत चळवळीच्या महासचिव आशा कुलकर्णी यांनी घेतली.

**: ANTI DOWRY RALLY :
8th December 2018 :**

350 Students from 18 Western Suburb Colleges participated. Additional DGP Dr. Pradnya Saravde addressed the Rally at Sathaye College. Prin. Dr. Rajwade administered oath against Dowry Custom.

अध्यक्षांचे मनोगत

आज भारताला स्वातंत्र्य मिळून ७३ वर्षे झाली, स्त्रियांनी अनेक क्षेत्रे पादाक्रांत केली, पण अजूनही स्त्री पुरुष समानता समाजात आलेली दिसत नाही. स्त्रीला आजही दुय्यम दर्जा दिला जातो. सर्वच क्षेत्रातील सुशिक्षित, उच्च शिक्षित अशा महिलांनाही कौटुंबिक हिंसाचाराला सामोरे जावे लागते. ही बाब लांछनास्पद आहे. घरातील स्त्रीचा सन्मान होण्यापेक्षा तिच्यावर अन्याय, अत्याचाराचे प्रमाण अधिक आहे.

प्रा. शैलजा सांगळे

मध्यंतरी ऑक्सफॅमचा जो अहवाल प्रसिद्ध झाला त्यानुसार “गृहिणी जे घरकाम करतात त्यांची किंमत वर्षाला १० लाख कोटी डॉलर म्हणजे ॲपल कंपनीच्या आर्थिक उलाढालीपेक्षा अधिक आहे. महिला शहरात ३१२ मिनिटे तर ग्रामीण भागात २९१ मिनिटे विनामोबदला काम करत असतात, त्या तुलनेत शहरी पुरुष २९ मिनिटे तर ग्रामीण पुरुष ३२ मिनिटे विना-मोबदला काम करतात. तसेच स्त्री व पुरुष यांच्या वेतनात ३४ टक्के फरक असल्याचे आढळले.”

ऑक्सफॅमच्या अभ्यासानुसार “जागतिक आर्थिक मंचाच्या लिंगभेद निर्देशांकात २०१८ मध्ये भारत १०८ व्या क्रमांकावर आहे, २००६ पेक्षा त्याचे स्थान १० अंकांनी कमी आहे. भारतातील ११९ लोक अब्जाधीश असून त्यात केवळ ९ महिला आहेत.

आज २१ व्या शतकात भारताची महासत्ता होण्याकडे वाटचाल चालू असताना ही स्त्री पुरुष असमानता आपण सहन करायची का ? हा प्रश्न सर्व महिलांसाठी कार्य करणाऱ्या संस्थांना पडायला हवाच. स्त्री भ्रूणहत्या, हुंड्यासाठी कौटुंबिक हिंसाचार, अन्याय, अत्याचार इत्यादी समस्यांवर अनेक संस्था कार्यरत आहेत. परंतु स्त्री पुरुष असमानता, वेतनातील तफावत, पदोन्नती देताना केला जाणारा दुजाभाव, नियुक्तीच्या वेळी केला जाणारा अन्याय या विषयी आपण आवाज उठवायलाच पाहिजे.

आपल्या हुंडा विरोधी चळवळीतर्फे गेली ४६ वर्षे सतत हुंडा या दुष्ट रूढीविरोधात समाजात, विशेषतः तरुणांमध्ये जाणीव जागृती करण्यासाठी व्याख्याने, चर्चासत्रे, कार्यशाळा, रॅली, विविध स्पर्धा असे अनेक उपक्रम राबवले जातात. महिला कामगार संघटनांनी सुद्धा याच मार्गाने स्त्री पुरुष समानतेसाठी लढा द्यायला हवा एकीचे बळ नेहमीच यशप्राप्तीकडे नेते.

- प्रा. शैलजा सांगळे

१ मे २०१९.

अध्यक्ष - हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

श्रद्धांजली

न्यायमूर्ती चंद्रशेखर धर्माधिकारी - जेष्ठ गांधीवीदी विचारवंत आणि मुंबई उच्च न्यायालयाचे सेवानिवृत्त न्यायाधीश पद्मभूषण चंद्रशेखर धर्माधिकारी, हुंडा विरोधी चळवळीचे समर्थक आणि प्रचारक असे जाज्वल्य देशभक्तीचे प्रतीक ३ जानेवारी २०१९ रोजी काळाच्या पडद्याआड गेले. हुंडा विरोधी चळवळीचे प्रणेते आणि भूतपूर्व अध्यक्ष मामासाहेब कुलकर्णी यांचेशी त्यांचे विशेष जिद्दाळ्याचे संबंध होते. तसेच चळवळीच्या अनेक उपक्रमात व कार्यक्रमात त्यांचा सक्रिय सहभाग असे. सामाजिक प्रश्नांविषयी तळमळ असलेले न्यायमूर्ती म्हणून त्यांची ख्याती होती.

छत्तीसगडची राजधानी असलेल्या रायपूर येथे न्या. चंद्रशेखर धर्माधिकारी यांचा जन्म २० नोव्हेंबर १९२७ रोजी झाला. त्यांचे वडील आचार्य दादा धर्माधिकारी देशातील ज्येष्ठ स्वातंत्र्य सैनिक व सर्वोदयी नेते होते. नागपूर विद्यापीठातून कायद्याचे शिक्षण घेतल्यानंतर त्यांनी नागपूर येथेच वकिली सुरु केली. १९६५ ते १९७२ या काळात ते मुंबई उच्च न्यायालयाच्या नागपूर खंडपीठाचे सरकारी वकील होते. त्यानंतर मुंबई उच्च न्यायालयात न्यायमूर्ती म्हणून त्यांची नियुक्ती झाली. काही काळ कार्यकारी मुख्य न्यायाधीश म्हणूनही त्यांनी जबाबदारी सांभाळली. महात्मा गांधी यांच्या विचारांच्या प्रसारासाठी त्यांनी स्वतःला वाहून घेतले होते. भारत सरकारने पद्मभूषण उपाधीने त्यांचा गौरव केला होता. याशिवाय गोपाळकृष्ण गोखले पुरस्कार, गोसेवा रत्न पुरस्कार, दुर्गादेवी सराफ समाजसेवी पुरस्कार अशा अनेक पुरस्कारांनी त्यांना सन्मानित केले होते.

एक तत्त्वनिष्ठ व्यक्तीमत्त्व आणि गांधी विचारांचा भाष्यकार म्हणून ओळखले जाणाऱ्या न्या. धर्माधिकारी यांनी १९४२ च्या भारत छोडो आंदोलनात सक्रिय भाग घेतला होता. राष्ट्रीय मिल मजदूर संघ, कुसुमाग्रज प्रतिष्ठान नाशिक, गांधी मेमोरियल फाऊंडेशन वर्धा, राष्ट्रभाषा प्रचार समिती वर्धा, गांधी स्मारक निधी दिल्ली, कुष्ठरोग निवारण समिती शांतीवन अशा विविध संघटनांच्या अध्यक्ष पदावर त्यांनी जबाबदारी सांभाळली होती. याशिवाय इतरही विविध सामाजिक, गांधीवादी संघटनांशी त्यांचा घनिष्ठ संबंध होतो. ते एक प्रभावी वक्ते आणि लेखकही होते. भारतीय संविधानाचे अधिष्ठान, शोध गांधीचा,

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

मंजिल दूरच राहिली, भारतीय संविधान : अंतरंग, एक न्यायमूर्ती का हलफनामा, गांधी विचार व पर्यावरण, भारतीय न्यायप्रणाली : दशा व दिशा अशी त्यांची २५ पुस्तके प्रकाशित झाली होती. आयुष्यभर त्यांनी खादी व्रताचे काटेकोर पालन केले. त्यांच्या निधनाने महाराष्ट्राने एक श्रेष्ठ मानवतावादी आणि सच्चे गांधीवादी व्यक्तिमत्त्व आणि चळवळीने एक आधारस्तंभ गमावला आहे. त्यांच्या स्मृतीला विनम्र अभिवादन !

डॉ. चारुशीला ओक - एक हरहुन्नरी आणि लोभस व्यक्तिमत्त्व. जेष्ठ साहित्यिका, नाटककर्मी. सांस्कृतिक, साहित्य आणि सामाजिक क्षेत्रात उल्लेखनीय प्रभाव असलेल्या अस्सल पार्लेकर, १० जानेवारी २०१९ रोजी काळाच्या पडद्याआड गेल्या आणि संपूर्ण पार्ले हळहळले! चारुशीलाताईना वयाच्या ७७ व्या वर्षी वृद्धपकाळातील शारीरिक अस्वास्थ्यामुळे देवाज्ञा झाली.

डॉ. चारुशीला ओक हुंडा विरोधी चळवळीच्या समर्थक होत्या आणि त्यांचा आपल्या कार्यकारिणीवर दीर्घकाळ सक्रिय सहभाग होता. अनेक आंत महाविद्यालयीन तसेच खुल्या स्पर्धांचे परीक्षण करण्याची मोठी जबाबदारी त्यांनी काटेकोरपणे आणि आनंदाने पार पाडली. चळवळीला त्यांची गरज आहे आणि त्या उपलब्ध नाहीत असे कधीच झाले नाही. चारुताईंनी चळवळीच्या विद्यमान महासचिव आशा कुलकर्णी यांची प्रदीर्घ मुलाखत घेऊन “निहार” या दिवाळी अंकात २००८ साली संस्थेच्या कार्याला प्रसिद्धी दिली होती. ती मुलाखत खूप गाजली आणि लेखाला वाचकांची पसंती लाभली. पुढे याच लेखामुळे हुंडा विरोधी चळवळीला महिला विकास मंडळ, कुलाबा या संस्थेने २०१२-१३ साली “कार्य गौरव पुरस्कारा”ने सन्मानित केले.

साहित्य क्षेत्रात डॉ. ओक यांनी लघुकथा, दीर्घकथा, कादंबरी, एकांकिका, नाटक, चरित्र लेखन अशा विविध साहित्य प्रकारात लीलया मुशाफिरी केली. त्यांनी लिहिलेल्या “आणि डॉ. काशिनाथ घाणेकर” या पुस्तकाला राज्य शासनाचा पुरस्कार प्राप्त झाला. तसेच त्यांचे “हे जीवन सुंदर झाले” हे आत्मचरित्र खूपच गाजले. त्यांनी नवोदित कथा

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

लेखकांसाठी, त्यांना लेखनाला प्रोत्साहन मिळावे याकरता “कथा क्लब” सुरु करुन अनेक अभिनव योजना राबवल्या. त्या महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळाच्या सक्रिय सदस्य होत्या.

सांस्कृतिक आणि नाट्य क्षेत्रात सुद्धा त्यांचे भरीव योगदान होते. त्यांनी अनेक व्यावसायिक नाटकांमध्ये विविध भूमिकांमधून २००० प्रयोगांतून अभिनय केला. या नाटकांमध्ये तो राजहंस एक, ही श्रीची इच्छा, रंग उमलत्या मनाचे, रमले मी, सागरा प्राण तळमळला अशा अनेक नाटकांचा समावेश होता. त्यांनी अनेक दुरदर्शन मालिकांमध्येही अभिनय केला. लोकप्रिय अभिनेत्री म्हणून लोकप्रियता मिळवली.

सामाजिक क्षेत्रात सुद्धा त्या दीर्घकाळ सक्रिय होत्या. लोकमान्य सेवा संघातील अनेक शाखांमध्ये पदांवर तसेच कार्यकारिणी सभासद म्हणून त्यांनी सेवा दिली. तसेच मुंबई मराठी ग्रंथसंग्रहालय, उत्कर्ष मंडळ, कोकण मराठी साहित्य परिषद, इत्यादी सामाजिक संस्थांमध्ये विविध पदांवर त्यांनी दीर्घ काळ कार्य केले. युवा पिढीच्या सर्वांगीण विकासासाठी विविध विषयांवर अनेक कार्यशाळांचे यशस्वी आयोजन केले. अनेक राज्यस्तरीय स्पर्धांचे परीक्षण केले.

त्यांच्या दुःखद निधनाने संस्थेने एक भक्कम आधार गमावला आहे. चारुशीलाताई चळवळीच्या सर्व कार्यकर्त्यांच्या स्मरणात सदैव राहतील. आणि त्यांच्या नसण्याने निर्माण झालेली पोकळी सतत जाणवत राहील.

पार्लेकरांचे सांस्कृतिक व सामाजिक जीवन समृद्ध व्हावे यासाठी त्यांनी दिलेले योगदान पार्लेकरांच्या सदैव स्मरणात राहील. हुंडा विरोधी चळवळीची कार्यकारिणी, विश्वस्त, देणगीदार, आधारस्तंभ आणि समर्थकांची डॉ. चारुशीला ओक यांना विनम्र श्रद्धांजली. ईश्वर त्यांच्या आत्म्याला शांती देवो !

आयुष्यात प्रत्येक जण महान गोष्टींची निर्मिती करू शकेल असे नाही. मात्र छोट्या गोष्टी अत्यंत प्रेमाने साध्य करण्याची क्षमता मात्र प्रत्येकातच असते.

- मदन तेरेसा

समाजक्रांति व स्त्री उन्नतीस वाहिलेली

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

(रजिस्टर्ड - स्थापना १ मे १९७३)

प्रिय जनहो,

हुंडा विरोधी चळवळ, मुंबई या संस्थेचा सहेचाळीसावा वार्षिक अहवाल (वर्ष २०१८-२०१९) सभासदांना व जनतेला सादर करतांना आम्हास अतिशय समाधान लाभत आहे. स्वातंत्र्यसैनिक कै. मामासाहेब कुलकर्णी यांच्या पुढाकाराने सुरु केलेल्या चळवळीला ४५ वर्षे पुर्ण होत आहेत. ध्येयवादी थोर माणसे जरी शरीराने हे जग सोडून गेली तरी त्यांच्या विचारांनी आणि आदर्शांनी त्यांचे अस्तित्व आपल्याला ठायी ठायी जाणवते. चळवळीच्या स्थापनेपासून संस्थेसाठी तसेच हुंडा विरोधी जनजागृतीसाठी तन-मन-धनाने वाहून घेणारे मामासाहेब ही एक फार मोठी प्रेरक शक्ती चळवळीच्या पाठीशी होती. हुंडा विरोधी जनमानस तयार करण्यासाठी व जनजागृतीसाठी विविध सामाजिक व शैक्षणिक उपक्रम राबवून प्रबोधनाचे माध्यम अधिक रोचक, रंजक व प्रभावी करण्यात त्यांचा हातखंडा होता. आजही त्यांनी सुरु केलेले सर्व उपक्रम आम्ही राबवत आहोत.

हुंड्यासारखी ज्वलंत समस्या स्वातंत्र्यानंतर अधिक जटील बनून त्याची परिणती जरी हुंडा प्रतिबंधक कायदा करण्यात झाली तरी स्वातंत्र्याच्या सात दशकांनंतरही आपल्या देशात दर तासाला एका हुंडा बळीची अधिकृत नोंद होते. यासाठी हुंडा पद्धती विरोधात जनमानस तयार करण्याची फार मोठी कठीण जबाबदारी चळवळीची आहे. हुंडा प्रथेसंदर्भात स्त्रीयांची मानसिकता बदलण्याची जितकी गरज आहे, तितकीच पुरुषांची पुरुषी मानसिकता बदलण्याचीही आहे. कारण आजही आपला समाज पुरुषप्रधान आहे. या वस्तुस्थितीचा मतितार्थ म्हणजे समाज परिवर्तनाची ही लढाई स्वातंत्र्यलढ्यापेक्षा कितीतरी पटींनी अवघड अशी लढाई आहे.

हुंडा व इतर तत्सम कारणास्तव स्त्रीयांचा छळ होऊन त्यांना जाळण्याचे व त्यांनी आत्महत्या केल्याचे प्रकार अधिकाधिक प्रमाणात उजेडात येत आहेत. समाज विघातक प्रथा व चालीरीती नष्ट करण्यासाठी कायदेशीर प्रयत्नांबरोबरच समाज व व्यक्ति

बदलण्यासाठी संघटीत प्रयत्नांची जरूर आहे. कौटुंबिक स्वास्थ्य व सामाजिक सुखशान्ति हे संस्थेचे एक महत्वाचे उद्दीष्ट आहे आणि सामाजिक जीवनातील गेल्या ४६ वर्षातील स्थित्यंतरे संस्थेच्या यशस्वी वाटचालीत प्रतिबिंबित होतात. संस्थेचे सर्वाधिक कार्य तरुण पिढीच्या क्षेत्रात म्हणजे महाविद्यालये, विद्यापीठे आणि युवा संस्थांमधून होत असल्याने गेल्या ४६ वर्षात तरुण पिढीच्या मानसिकतेत झालेला बदल अनुभवायला मिळाला.

हुंडा पध्दती आणि चमत्कारीक मानसिकता

हुंडा पध्दती ही स्त्री पुरुष समानतेच्या तत्वाशी विसंगत आहे. अजूनही स्त्रीला समाज माणूस म्हणून किंमत देत नाही. ती केवळ एक उपयोग्य वस्तू म्हणून गणली जाते. तिला केवळ शरीर आहे मन नाहीच ही विचारसरणी सर्वसाधारणपणे आढळते. ही मानसिकता भयानकच म्हणावी लागेल. ही चमत्कारीक मानसिकता बदलण्याचे एक फार मोठे आव्हान आज तरुण पिढीसमोर आहे. एकविसाव्या शतकातही परिस्थिती बदलली नाही.

सद्यस्थिती

भारताच्या राज्य घटनेत जरी स्त्री पुरुष समानतेच्या तत्वाचा पुरस्कार केला असला तरी प्रत्यक्षात स्त्री पुरुषांच्या विवाह प्रसंगी मुलीकडची बाजू कनिष्ठ आणि मुलाकडची बाजू श्रेष्ठ असेच मानले जाते. मुलाला आणि मुलीला दोघांनाही विवाहाची गरज असूनही मुलीलाच गरजवंत मानले जाते. आणि दोन्ही कडचा खर्च तसेच दागदागिने, भेट वस्तू, मालमत्ता या आणि अशा अनेक स्वरूपात हुंडा वराकडची मंडळी वधूपित्याकडून उकळतात. असा हुंडा दिला नाही किंवा पुरेसा हुंडा मिळाला नाही, मनासारखे मानपान झाले नाही इ. कारणांवरून विवाहीत स्त्रीयांचा सासरी नवऱ्याकडून, सासूकडून व सासरकडच्या इतर मंडळींकडून छळ होतो. तिला मानसिक व शारीरिक क्लेश दिले जातात, उपाशी कोंडून ठेवले जाते, मारहाण केली जाते, प्रसंगी जाळून खून केला जातो. अशी हुंडा बळींची संख्या दिवसे दिवस वाढतच आहे. नोंद न झालेल्या अशा हजारो घटना असतील. राज्यांची तुलना केल्यास महाराष्ट्रात परिस्थिती मध्ये थोडी सुधारणा दिसून येते. तरी महिलांविरुद्धच्या गुन्ह्यांपैकी सुमारे ८० टक्के गुन्हे पतीने किंवा अन्य नातेवाईकांनी

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

तसेच परिचितांनी केलेल्या अत्याचाराचे असतात गेल्या ४६ वर्षात हुंडाबळींची संख्या कमी होण्याऐवजी वाढतच आहे या परिस्थितीत चळवळीची जबाबदारी अधिकच वाढते. काम अधिक जोमाने करावे लागणार आहे.

हुंडा प्रतिबंधक कायदा अगदी कडक आहे परंतु त्याची कडक अंमलबजावणी मात्र होतांना दिसत नाही. शासकीय यंत्रणेच्या दृष्टीने कायद्याची अंमलबजावणी करणे अत्यंत कठीण तर काही वेळा दुरापास्तच. नॅशनल क्राईम रेकॉर्ड्स ब्युरोच्या अहवालानुसार हुंडाबळी प्रकरणांत ८६ टक्के गुन्हेगार पुराव्या अभावी निर्दोष सुटतात. गुन्हा कितीही गंभीर वा क्रूरपणे केलेला असो पुराव्या अभावी करण्यात आलेले आरोप सिध्द होऊच शकत नाहीत. आरोपीला संशयाचा फायदा देऊन निर्दोष सोडावे लागते. विवाहीतेचा छळ पाहिल्याचा प्रत्यक्ष पुरावा न्यायालयासमोर येत नाही. कायदा पुरावा मागतो. तिचा छळ उघडपणे इतरांसमक्ष करण्याची शक्यता कमी असते. तसेच ती आत्महत्या कोणाच्या साक्षीने करण्याची शक्यताच नसते. बऱ्याच वेळा मृत्यू एखाद्या अपघाताने झाला किंवा आत्महत्या होती याचा पुरेसा पुरावा उपलब्ध होत नाही. एखाद्या स्त्रीने जाळून घेऊन आत्महत्या केली की तिची साडी अपघाताने पेटली वा तो घातपात होता याचा स्पष्ट पुरावा उपलब्ध होणे आवश्यक असते. उदा. एखाद्या महिलेने विहीरीत उडी मारून आत्महत्या केली, की ती पाय घसरून अपघाताने विहीरीत पडली, की तिला धक्का देऊन कोणी विहीरीमध्ये ढकलले, की हत्या करून मृतदेह विहीरीत टाकला याचा स्पष्ट पुरावा उपलब्ध होत नाही अशा परिस्थितीत आरोपीला संशयाचा फायदा मिळतो आणि हुंड्यासाठी एका निरपराध महिलेचा जीव घेऊनही आरोपी स्वतः नामानिराळा असतो व निर्दोष सुटतोही! त्यानंतर लगेचच दुसरे लग्न करून आणखी एका स्त्रीकडून हुंडा उकळायला मोकळा!

अनेकवेळा छळाच्या व्याख्येत बसण्याइतक्या पुराव्याअभावी न्यायालयही हतबल असते. परंतु आता नवीन कायदा झाल्यापासून कौटुंबिक छळाची नवी व व्यापक अशी व्याख्या करण्यात आली आहे. या नव्या कायद्याचा थोडा दिलासा पिडीत महिलांना आहे.

या कौटुंबिक हिंसाचार रोखण्यासाठी असलेल्या कायद्यानुसार आता अत्याचार करणाऱ्या महिला व १८ वर्षाखालील मुलेसुद्धा कारवाईला पात्र असतील अशा आशयाचा निकाल नुकताच सर्वोच्च न्यायालाने दिला असून कौटुंबिक हिंसाचार व छळवाद करणाऱ्या

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

सर्वच व्यक्ती कायद्याच्या नजरेत दोषी असतील. या महत्त्वपूर्ण निकालामुळे कौटुंबीक हिंसाचार प्रतिबंध कायद्यातील पळवाटा बंद झाल्या आहेत. पूर्वी या कायद्याखाली घरातील प्रौढपुरुषांवरच कारवाई होत असे आणि छळवाद करणाऱ्या दुष्ट महिला व मुली आरोपातून सुटत, आता त्यांच्यावर अंकुश असेल.

तसेच हुंडा प्रतिबंधक कायद्यानुसार हुंड्याची मागणी करणे सुद्धा शिक्षेस पात्र गुन्हा असून दोषी व्यक्तीला कारावास आणि दंडास सामोरे जावे लागते परंतु कायद्याविषयी अनास्था असल्याने त्याचा प्रभावी वापर होत नाही. परंतु हळूहळू जनजागृति होत असून, साखरपुडा झाल्यानंतर वधु पक्षाकडे हुंड्याची मागणी करून अडवणूक करणाऱ्या व लग्न मोडणाऱ्या नवरदेवासह इतर कुटुंबीयांना कारावास व दंडाची शिक्षा भोगावी लागल्याची उदाहरणेसुद्धा समोत येत आहेत.

न्याय व्यवस्था अतिशय संवेदनशील असल्याचीही अनेक सकारात्मक उदाहरणे समोर येत आहेत. हुंडा प्रतिबंधक कायद्याअंतर्गत दाखल गुन्हा व हुंड्याची मागणी पूर्ण न झाल्याने अनन्वीत छळ करून आत्महात्येस प्रवृत्त करणे हा अतिगंभीर गुन्हा असून दोन पक्षकारांमध्ये स्वार्थापोटी कोर्टाबाहेर तडजोड होऊन खटला अथवा गुन्हा रद्द कदापी होऊ शकत नाही या आषयाच्या कोर्टाच्या निर्णयाने न्यायासाठी धडपडणाऱ्यांना नक्कीच आशेचा किरण दिसेल.

आपल्याकडे सर्वत्र जागतिक महिला दिन मोठ्या उत्साहात गाजावाजा करून साजरा केला जातो. विशेष दिवस एकतर साजरे केले जातात किंवा पाळले जातात. आपल्या संस्थेत महिला दिन साजरा केला जात नाही आणि पाळलाही जात नाही. कारण आपण जेव्हा समानतेचा आणि समानसंधीचा आग्रह धरतो तेव्हा विशेष सवलती मागायच्या नसतात.

आज महिला दिन समारंभपूर्वक साजरा करावा अशी परिस्थिती अजिबात नाही. अशा काही भयानक, विकृत आणि चीड निर्माण करणाऱ्या घटना घडत आहेत.

स्त्रीभ्रूणहत्येच्या मोठ्या रॅकेटसारखा गंभीर गुन्ह्याचा विषय लोकशाहीच्या मंदीरात म्हणजेच महाराष्ट्राच्या विधान भवनात 'स्थगन प्रस्तावाच्या' निकषात बसत नाही, म्हणून चर्चिलाही जात नाही. याला काय म्हणावे ?

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

एखाद्या महिलेवर सामुहिक बलात्कार करून तिला जीवंत जाळण्याच्या घटनेचे केवळ ती महिला मागासवर्गीय होती म्हणून निलाजरे राजकारण केले जाते. हे कीती किळसवाणे आहे.

‘तोंडी तलाक’ घटनाबाह्य असूनही परदेशातून WhatsApp वर तलाक दिल्यावर दोन सुनांना मुलांसह सासूनेच घराबाहेर हाकलून देण्याच्या कृत्याला माणुसकीला काळीमा फासणारे म्हणावे नाहीतर काय ?

आणि वरील तिन्ही घटना जर महिला दिनाच्या पुर्वसंध्येला घडत असतील तर महिला दिनाचा बेगडी समारंभ कशासाठी. दोन वर्षात २४७७१ हुंडाबळींची अधिकृत नोंद होत असेल, लहान बालीकांवर अत्याचार ही नित्याचीच बाब झाली असेल, अँसिड हल्याच्या घटना दिवसें दिवस वाढत असतील तर महिला दिन समारंभपुर्वक साजरा करावा की दुःखद दिन म्हणून पाळावा हा यक्षप्रश्न अनुत्तरीतच राहणार आहे.

मागील वर्षी मुंबई उच्च न्यायालयाने शासनाची उदासिनता बघून उद्दीग्न होऊन राज्य शासनाला प्रश्न विचारला होता की “हुंडा निर्मुलनासाठी शासनाने आजवर केले तरी काय ? उत्तरादाखल प्रतिज्ञापत्र सादर करावे.” आजही हा प्रश्न अनुत्तरीतच आहे.

सर्वांचा असा समज असतो की सुशिक्षितांमध्ये आणि मोठमोठ्या शहरात जेथे महिला घराबाहेर पडून पुरुषांच्या बरोबरीने अर्थार्जन करतात तेथे हुंडाबळींचे प्रमाण कमी असेल अथवा अशा घटना होतच नसतील. परंतु हा समज चुकीचा ठरवणारे अहवाल प्रसिद्धी माध्यमांमधून प्रकाशित झाले आहेत, होत आहेत. २०१८ वर्षाच्या पहिल्या १० महिन्यांचा अहवाल डिसेंबर २०१८ मध्ये प्रसिद्ध झाला त्यात धक्कादायक आकडे समोर आले असून मुंबई सारख्या जागतिक स्तरावर ख्याती असलेल्या शहरात १० महिन्यांत २६ हुंडाबळींची नोंद झाली आहे. त्यात २ हत्या, १६ आत्महत्या आणि ८ संशयास्पद मृत्यू असे वर्गीकरण करण्यात आले असून १० महिन्यात हुंड्यासाठी छळाच्या ४२१ तक्रारींची नोंद आहे. कौटुंबिक हिंसाचाराच्या गुन्ह्यातही वाढ झाली असून १० महिन्यात ४६७ कौटुंबिक हिंसाचारांची नोंद झाली आहे. हिंसाचाराची, छळाची कारणेही हुंडा प्रितबंधक कायदा निष्प्रभ ठरवणारी आहेत. लग्नात मानपान झाला नाही, हुंडा कमी दिला, गाडी घेण्यासाठी

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

माहेराहून पैसे आणले नाहीत, चारित्र्यावर संशय अशा असंख्य कारणांवरून विवाहीतेचा मानसिक, शारीरिक छळ, मुंबई शहरात होत असल्याची अधिकृत नोंद आहे. जानेवारी २०१९ मध्ये प्रसिद्ध झालेल्या एका वृत्तानुसार मुंबई शहरात दिवसाला दोन विवाहीता हुंडा प्रथेच्या शिकार होत आहेत.

हुंड्याची व्याख्या

लग्न ठरत असतांना लग्नाची पूर्व अट म्हणून वरपक्षाने सोन्या चांदीचे दागदागिने, भांडी-कुंडी, रोख रक्कम, मानपान, पोशाख, व्याही भोजने, स्वागत समारंभ, प्रवासखर्च इ. प्रकारचे सर्व खर्च जे वधूपिता करतो म्हणजे “हुंडा” कायद्यामध्ये केलेली हुंड्याची व्याख्या सोप्या शब्दात “लग्नाच्या संबंधात कोणत्याही प्रकारची देवाण घेवाण करणे म्हणजे “हुंडा”. कारण हा केवळ वधुपक्षाच्या इच्छेचा प्रश्न नसून वरपक्षाच्या अवाजवी अपेक्षांचा प्रश्न आहे. आणि या अपेक्षा वधुपक्षाने पूर्ण कराव्या असे म्हणणारा वरपक्ष एक प्रकारे वधूपक्षाला धर्मसंकटातच टाकत असतो. मग वधूपित्याची ऐपत असो वा नसो, या परिस्थितीत वधूपिता स्वतःची ऐपत आणि वरपक्षाच्या अपेक्षा यांचा मेळ घालता घालता मेटाकूटीस येतो.

हुंडा : वसुलीचे दुष्टचक्र

लग्नसमारंभात हुंडा देणे घेणे प्रतिष्ठेचे मानून समाजामध्ये आपली प्रतिष्ठा वाढावी म्हणून मुलीच्या लग्नात “हुंडा” दिला जातो. आणि मुलाच्या लग्नात दामदुपटीने वसूल केला जातो. आणि असे वसुलीचे दुष्टचक्र अव्याहतपणे चालूच आहे. या प्रथेमुळे कित्येक संसार मोडले, कित्येक कुटुंबे उध्वस्त झाली. अनेक अगणीत स्त्रीयांच्या जीवनाची राखरांगोळी झाली. परंतु तरीही पैशाची ही हाव काही कमी होत नाही. अव्दैतावर आधारीत भारतीय संस्कृतिला काळीमा फासणारी ही हुंड्याची प्रथा मोडून काढण्यासाठी व्यापक प्रमाणात जनजागृति करण्याची नितांत आवश्यकता आहे.

आपले लक्ष्य, ध्येय विसरू नका. अन्यथा जे काही मिळाले तेवढ्यावरच संतुष्ट राहण्याची सवय लागेल.

- जॉर्ज बर्नाड शॉ.

हुंडाविरोधी जनजागृती

हुंडा पध्दतीविषयी जी चमत्कारीक मानसिकता समाजात आहे ती बदलण्याचे सर्वस्वी तरुणांच्या हाती आहे आणि युवाशक्ती एक अशी शक्ती आहे की ज्यास तोड नाही. तरुणांनी जर मनोमन निश्चय केला तर त्यांच्या निर्णयाला कोणीच आव्हान देऊ शकणार नाही. अन्याय्य प्रवृत्तीविरुद्ध झगडणे हा तरुण मनाचा स्थायी भाव, म्हणून तरुण तरुणींनी हुंडा देण्याघेण्याला आपण बळी पडणार नाही अशी मनोमन प्रतिज्ञा करावी असे आवाहन तरुणाना संस्थेतर्फे सर्व कार्यक्रमातून करण्यात येते. समाजामध्येही हुंडाविरोधी चर्चासत्रे, वक्तृत्वस्पर्धा, व्यंगचित्र स्पर्धा, पथनाट्य स्पर्धा, भित्तिचित्र प्रदर्शने, आत्मकथन, सभासंमेलने, लघुपट, स्लाईड शो, प्रश्नमंजूषा इत्यादी कार्यक्रम आयोजित केले जातात.

पोस्टर्स प्रदर्शनातून समाज प्रबोधन

हुंड्याचे दुष्परिणाम दाखविणारे भित्तिचित्र प्रदर्शन

संस्थेने अतिशय परिश्रमपूर्वक निर्माण केलेले व जतन केलेले हुंड्याचे दुष्परिणाम दाखविणारे भित्तिचित्रांचे, आकर्षक व प्रभावशाली प्रदर्शन आपल्या देशात सर्वत्र दाखविण्याची योजना असून आतापर्यंत महाराष्ट्र, गोवा, गुजरात, राजस्थान, दिल्ली, मध्यप्रदेश व कर्नाटक या प्रांतातून ठिकठिकाणी दाखविले गेले आहे. हे प्रदर्शन लाखो लोकांनी पाहिले. त्यात महिला वर्गाचा विशेष सहभाग दिसला. या उपक्रमाबद्दल जाणकारांनी व मान्यवर व्यक्तींनी उत्तम अभिप्राय दिले त्यात अनंत तरुण तरुणींनी हुंड्याच्या दुष्ट रुढीस बळी पडणार नाही अशा प्रतिज्ञा नमूद केल्या आहेत.

ति. मामासाहेबांच्या या संकल्पनेला केंद्रस्थानी ठेवून अहवालाचे वर्षी खालील २ ठीकाणी हे प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले.

(१) ४५ व्या वर्धापन दिन निमित्ताने विलेपार्ल्यातील लोकमान्य सेवा संघाच्या गोखले सभागृहात २७ मे २०१८ रोजी

(२) युवा दिन आणि युवा पुरस्कार वितरण तसेच ३१ व्या वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभ प्रसंगी साठ्ये महाविद्यालयाच्या सभागृहात १२ जानेवारी २०१९ रोजी

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

आता संस्थेकडे “हुंडा” व “स्त्रीभ्रुण हत्या” या दोन विषयावर जवळ जवळ १०० अतिशय आकर्षक कलाकृति उपलब्ध असून समाजात जाणीव जागृति साठी विविध सामाजिक संस्थांच्या सहकार्याने अधिकाधिक प्रदर्शनाचे कार्यक्रम आयोजित करण्याचा प्रयत्न असेल.

हुंडाविरोधी चळवळीचे नाविन्यपूर्ण भेटकार्ड

संस्थेने कोणत्याही शुभ प्रसंगी वापरता येईल असे नाविन्यपूर्ण भेटकार्ड तयार केले आहे. सदरहू कार्डावर नववधूवरांचा बाहुल्यांच्या रुपात बहुरंगी फोटो छापलेला असून आतील बाजूस महात्मा गांधींचा हुंड्याबाबत तरुणांना संदेश प्रसिध्द केला आहे. संस्थेच्या महासचिव आशा कुलकर्णी यांनी कलात्मक रीतीने नववधूवरांच्या बाहुल्या तयार करून या भेटकार्डाची निर्मीती केली आहे. संस्थेस अल्पशी देणगी देऊन ही भेटकार्डे सर्वांस उपलब्ध आहेत.

महात्मा गांधी आणि कस्तुरबा गांधी (बापू व बा) यांच्या १५० व्या जयंती निमित्त बापूजींचा संदेश देणारे हे भेटकार्ड तसेच एका बाजूस बा व बापूंचा फोटो आणि संदेश व दुसऱ्या बाजूस स्वामी विवेकानंदांचा फोटो आणि संदेश देणारा बुकमार्क पुनः प्रकाशित करण्यात येणार आहे.

समाजात विचार मंथनासाठी विविध विषयांवर साहित्य स्पर्धा

विविध सामाजिक विषयांवर अभ्यास करण्यास समाजातील सर्व घटकांना प्रवृत्त करून समाजात एक विचारमंथन व्हावे या दृष्टीने आजपर्यंत अनेक विषयांवर साहित्य स्पर्धा / निबंधस्पर्धा / लघु कथा लेखन स्पर्धा संस्थेने आयोजित केल्या. तरुण वर्गाकडून तसेच प्रौढांकडूनही या स्पर्धांना नेहमीच उत्स्फूर्त असा प्रतिसाद मिळाला आहे. ३६ वर्षांपासून खुल्या राज्यस्तरीय साहित्य स्पर्धा आयोजित करण्यात येत आहेत. अहवालाचे वर्षी सुध्दा या स्पर्धांना उत्कृष्ट प्रतिसाद मिळाला.

राज्यस्तरीय खुली निबंध लेखन स्पर्धा २०१८-१९

राज्यस्तरीय खुल्या साहित्य स्पर्धेचे यंदा ३७ वे वर्ष होते. अहवालाचे वर्षी खुल्या निबंध लेखन स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. भारतीय संस्कृति आणि भारतीय कुटुंब व्यवस्था याचे जगभर कौतुक होत असलेले आपण पहातो. परंतु संस्कृतिचे जतन करण्यात आणि कुटुंबसंस्था एकसंध ठेवण्यात महिलांचे सर्वात मोठे व महत्त्वाचे योगदान आहे. हे सत्य वादातीत आहे. कौटुंबिक पातळीवरील अनन्वीत हिंसाचार, अन्याय सहन करुनही स्त्रियांनीच भारतीय कुटुंब व्यवस्था नुसती टिकवली नाही तर त्याचे वेळोवेळी संवर्धन केले आहे. तसेच भारतीय संस्कृतीचे संवर्धन करण्यात तरुण पिढीला अतिशय महत्त्वाची भूमिका आहे. परंतु आजचा तरुण आपल्या संस्कृति विषयी किती संवेदनशील आहे याचा शोध घेण्यासाठी अहवालाचे वर्षी “**भारतीय सण उत्सव आणि आजची तरुणाई**” असा एक विषय निबंध स्पर्धेसाठी देण्यात आला. तसेच सर्वोच्च न्यायालयाने तोंडी तिहेरी तलाक घटना बाह्य ठरवत दिलेल्या ऐतिहासिक निकालानंतर समाजात व प्रसार माध्यमांमधून उलट सुलट प्रतिक्रियांचा हलकल्लोळ माजला या पार्श्वभूमीवर सद्य परिस्थिती काय आहे व आमजनतेला काय वाटते आहे हे जाणून घेण्यासाठी “**तोंडी तिहेरी तलाक स्त्रीत्वाचा अपमान आहे**” असाही एक विषय देण्यात आला. स्पर्धेला अभूतपूर्व असा प्रतिसाद मिळाला. महाराष्ट्रातील १७ जिल्ह्यांमधून १७१ निबंध दाखल झाले. हे दोन विषय देण्यामागे अनुक्रमे सण, उत्सव साजरे करण्याच्या उन्मादात भारतीय तरुणाईचे वर्तन किती पुरक व किती हानीकारक आहे याचे वास्तव जनसामान्यांकडून जाणून घ्यावे तसेच तलाक सारख्या महत्त्वाच्या विषयांवर विचार मंथन व्हावे हेच मूळ उद्देश होते.

वरील दोन विषयांचे परिक्षण अनुक्रमे प्रा. शैलजा सांगळे आणि सुजाता नरसाळे यांनी अत्यंत जबाबदारीने पार पाडले. डॉ. रश्मी फडणवीस आणि अलका परळकर यांनी दिलेल्या देणगीतून सर्वोत्कृष्ट निबंधाला ‘**जगन्नाथ परळकर ट्रॉफी**’ देऊन सन्मानित करण्यात आले. तपशीलवार निकाल खाली देत आहोत.

क्र. विजेत्यांची नांव

पारितोषिकाचा तपशील

(१) शेखर वि. बर्वे, नारायण पेठ, पुणे.	जगन्नाथ परळकर ट्रॉफी, रोख रु. १५००/- व प्रशस्तीपत्र, ग्रंथ भेट
(२) प्रा. डॉ. शुभदा चिंतामणी गद्रे, पुणे.	रोख रु. १०००/- व प्रशस्तीपत्र
(३) अनिता अरविंद नागले, विलेपार्ले, मुंबई.	रोख रु. ५००/- व प्रशस्तीपत्र

पुढील १२ उल्लेखनीय निबंधांना उत्तेजनार्थ प्रशस्तीपत्र देण्यात आले.

(१) अनघा अरुण परांजपे. ठाणे. (२) मिताली महेंद्र तांबे, वडाळा मुंबई. (६) प्रसाद सुधीर शिर्के, कल्याण, जिल्हा ठाणे. (७) संपदा राजेश देशपांडे, पनवेल, जिल्हा रायगड (८) विजया द. शिरसाळकर, कोथरुड, पुणे. (९) उत्कर्षा उल्हास मुणगेकर, वाळकेश्वर, मुंबई. (१०) श्यामला दिलीप पानसे, सिंहगड रोड, पुणे. (११) सचिन भार्गव पोवळे, गिरगाव, मुंबई (१२) दिगंबर रंगराव गिरीगोसावी, कोल्हापूर मध्यवर्ती कारागृह. (१३) कर्नल अरविंद वसंत जोगळेकर, पुणे. (१४) परमानंद जयसिंग पाटील, चोपडा, जिल्हा जळगाव. (१५) गंधवती गजानन तांबे, नौपाडा, ठाणे.

संस्थेतेर्फे गेल्या ३० वर्षांहून अधिक काळ हा उपक्रम राबवला जात असून ही लेखन स्पर्धा खूपच लोकप्रिय झाली आहे. राज्य पातळीवर हे एक वैचारिक व्यासपीठ झाले आहे. यामुळे संस्था महाराष्ट्राच्या कानाकोपऱ्यात पोचली असून अनेक दिग्गज व्यक्ती संस्थेशी कायमस्वरूपी जोडल्या गेल्या आहेत.

एकविसाव्या शतकात आपण आलो खरे परंतु आपल्या पवित्र राज्यघटनेत नमूद केलेल्या स्त्री पुरुष समानतेच्या दिशेने आपण पाऊल टाकले का ? या प्रश्नाचे सकारात्मक उत्तर आजही सापडत नाही. स्त्रीची होणारी अवहेलना, तिच्यावर होणारे अनन्वीत अत्याचार, मुलगा हाच वंशाचा दिवा म्हणून मुलीचा जन्म म्हणजे मोठेच संकट, तिच्याकडे माणूस म्हणून आजही पाहिले जात नाही, तर ती एक उपभोग्य वस्तूच आहे. जागतिक स्तरावर स्त्रियांबाबत होणारे सर्व प्रकारचे भेदभाव दूर करण्याच्या उद्देशाने संयुक्त राष्ट्रसंघाने १९७९ साली सीडॉ कराराची घोषणा केली परंतु या कराराला मान्यता द्यायला

भारताला तब्बल १४ वर्षे लागली. १९९३ साली सीडॉ कराराला भारताने मंजूरी दिली. या परिस्थितीचा मतितार्थ म्हणजे भारतातील कुठल्याच राजकीय पक्षाला स्त्री पुरुष समानता, स्त्री उन्नती, तिचे सक्षमीकरण या विषयी अजिबात फिकीर नाही, आस्था नाही, उलट उदासिनताच दिसते.

मुस्लीम महिलांनी तोंडी तिहेरी तलाक प्रथेविरोधात न्यायालयाचे दरवाजे ठोठावले. न्यायालयानेही तोंडी तिहेरी तलाक प्रथा घटनाबाह्य ठरवली तसेच मुस्लीम महिलांप्रती अन्यायकारक असल्याला निर्वाळा दिला. इतकेच नाहीतर सर्वोच्च न्यायालयाने केंद्र शासनाला असे आदेश दिले की “तोंडी तलाक प्रथा व कृति घटनाबाह्य आणि फौजदारी गुन्हा मानणारे विधेयक लोकसभेत आणून रितसर कायदा करावा” भारतीय महिलांच्या दृष्टीने ही अतिशय महत्त्वाची घटना या घटनेचे समाजातील पडसाद जाणून घेण्यासाठी मुस्लिम सत्यशोधक मंडळाचे विद्यमान अध्यक्ष डॉ. शमशुद्दीन तांबोळी यांची प्रकट मुलाखत ४५ व्या वर्धापनदिनानिमित्ताने आयोजित केली होती. तांबोळी सरांकडून तोंडी तिहेरी तलाक प्रथेची कायदेशीर बाजू समजून घेण्याचा उद्देश यामागे होता. डॉ. तांबोळी प्रोग्रेसिव्ह मुस्लिम फोरमचे सरचिटणीस असून मुस्लिम सत्यशोधक पत्रिकेचे संपादकही आहेत. त्यांची अनेक पुस्तके प्रकाशित झाली असून मुस्लिम व्यक्तिगत कायदा, समान नागरी कायदा या सारख्या विषयांचा त्यांचा अभ्यास आहे. डॉ. तांबोळी सर मुस्लिम महिलांच्या प्रश्नांवर व त्यांच्या होणाऱ्या शोषणावर दीर्घकाल विशेष कार्य करीत आहेत. या मुलाखतीतून डॉ. तांबोळी सरांनी या बहुचर्चित विषयावर प्रकाश टाकला. संस्थेच्या महासचिव आशा कुलकर्णी यांनी मुलाखत घेतली. संस्थेच्या संकेतस्थळावर या मुलाखतीच्या अंशाला जागा देण्याचा प्रयत्न करणार आहोत. तसेच यू ट्यूबवरही संपूर्ण मुलाखत पाहता येईल.

वक्तृत्व स्पर्धा

संस्थेने समाज प्रबोधनासाठी तसेच समाज परिवर्तनासाठी शैक्षणिक उपक्रमांना प्राधान्य दिले असून तरुण पिढीला विविध विषयांवर अभ्यास व विचारमंथन करण्याची संधी तसेच एक मुक्त व्यासपीठ उपलब्ध करून देण्यासाठी आंतर महाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धा

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

गेल्या ३१ वर्षांपासून आयोजित केल्या आहेत. आतापर्यंत अशा स्पर्धा मुंबई शहर व उपनगरे, नवी मुंबई, ठाणे, पुणे, नागपूर, कोल्हापूर, रायगड, जळगांव, धुळे, नंदुरबार, औरंगाबाद या जिल्ह्यांतील वरिष्ठ महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांसाठी आयोजित करण्यात आल्या आहेत. प्रतिसाद अतिशय उत्तम असून इतर जिल्ह्यांसाठी तसेच कृषि महाविद्यालयांसाठी व विधी महाविद्यालयांसाठी भाविष्यात असे उपक्रम राबवण्याची योजना आहे. अहवालाचे वर्षी मुंबई शहर व उपनगरांतील वरिष्ठ तसेच कनिष्ठ महाविद्यालयांसाठी वेगवेगळ्या स्पर्धा विलेपार्ले येथील साठचे महाविद्यालयात आयोजित केल्या गेल्या, पुणे विद्यापीठाशी संलग्न पुणे, नाशिक व अहमदनगर जिल्ह्यांसाठी पुणे येथील मराठावाडा मित्रमंडळाच्या वाणिज्य महाविद्यालयात आयोजित केल्या गेल्या. तसेच उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठाशी संलग्न जळगांव, धुळे व नंदूरबार या तीन जिल्ह्यातील वक्तृत्व स्पर्धा जळगावस्थीत मुळजी जेठा महाविद्यालयात आयोजित करण्यात आल्या. या सर्व महाविद्यालयांचे प्राचार्य विशेषतः डॉ. एम्. आर. राजवाडे, विलेपार्ले, डॉ. एम. डी. लॉरेन्स, पुणे, डॉ. उल्हास कुलकर्णी, जळगांव तसेच प्राध्यापक वर्ग, शिक्षकेतर कर्मचारी आणि विद्यार्थी- विद्यार्थीनी स्वयंसेवकांचे बहुमोल सहकार्य लाभले. संस्था सदैव त्यांची ऋणी राहिल. वक्तृत्व स्पर्धांच्या या अत्यंत प्रभावी आणि जीवंत माध्यमातून विद्यार्थ्यांच्या संवागीण व्यक्तीमत्त्व विकास साधता येतो. या सारख्या शैक्षणिक उपक्रमांतून तरुण विद्यार्थ्यांची वैचारिक बैठक मजबूत होते व त्यांना जीवनाची योग्य दिशा मिळते. अहवालाचे वर्षी या उपक्रमाचे मुंबईचे ३१ वे वर्ष तर पुण्याचे २७ वे वर्ष होते आणि जळगांवला गेल्या १८ वर्षांपासून तर नागपूरला २५ वर्षांपासून अशा स्पर्धांचे आयोजन होत आहे. या उपक्रमांचे तपशिल व फोटो अहवालात इतरत्र दिले आहेत.

आंतर महाविद्यालयीन लघुपटस्पर्धा

पथनाट्य हे जनजागृतिचे व लोकशिक्षणाचे एक अत्यंत प्रभावी माध्यम आहे. तसेच तरुणांच्या कलागुणांना व कल्पनाशक्तीला चालना मिळते. विविध सामाजिक समस्यांवर अभ्यास करून मार्मिक विवेचन करण्यासाठी विद्यार्थी अतिशय उत्साहाने सहभागी होतात. अहवालाचे वर्षी हुंडाविरोधी सप्ताहा निमित्ताने चळवळीतर्फे पथनाट्याऐवजी आंतर

महाविद्यालयीन लघुपट स्पर्धेचे आयोजन केले होते. परंतु मोठ्या रकमेची पारितोषिके जाहीर करूनसुद्धा फक्त दोनच प्रवेशिका आल्यामुळे नाईलाजाने ही स्पर्धा रद्द करावी लागली.

राज्यस्तरीय आंतरमहाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धा

मागील ३० वर्षे युवा दिनानिमित्ताने १२ जानेवारीला दरवर्षी राज्यस्तरावर आंतर विद्यापीठ वक्तृत्व स्पर्धा आयोजित करण्यात येत होत्या. या उपक्रमावर मोठ्या खर्चाची तरतूदही केली जात असे. परंतु मागील सात आठ वर्षांपासून या स्पर्धेला अत्यल्प प्रतिसाद मिळत होता. प्रतिसाद इतका कमी होत गेला की २६ विद्यापीठांपैकी केवळ ५ ते ६ विद्यापीठांनी सहभाग नोंदवला. अंतिमतः कार्यकारणीने निर्णय घेतला की आंतरविद्यापीठ स्पर्धा ऐवजी राज्यस्तरीय आंतरमहाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धा आयोजित करून प्रतिसादात काही फरक पडत असल्यास तसे करावे. अहवालाचे वर्षी या निर्णयानुसार हुंडा विरोधी सप्ताहानिमित्ताने राज्यस्तरीय आंतरमहाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन ९ डिसेंबर २०१८ रोजी करण्यात आले. “हुंडा” या मुख्य विषयाच्या दहा पैलूंवर दहा मुद्दे देण्यात आले आणि वेळेवर त्यातील एका मुद्यावर स्पर्धकाला ५ ते ६ मिनिटे बोलायचे होते. प्रथम तीन क्रमांकांना रु. २५००, १५०० व १०० अशी रोख पारितोषिके आणि प्रथम क्रमांकाच्या महाविद्यालयाला राजेंद्र शिल्ड तर विजयी स्पर्धकाला लक्ष्मीदेवी भिष्म आर्य ट्रॉफी अशी भरघोस बक्षिसे जाहीर करण्यात आली. प्रतिसाद उत्कृष्ट नाही तरी समाधानकारक होता. राज्यभरातून १७ महाविद्यालयातून ३३ स्पर्धकांनी भाग घेतला. प्रथम ३ क्रमांकावर अनुक्रमे कृषि महाविद्यालय दापोली, जि. रत्नागिरी, वर्तक महाविद्यालय वसई- जिल्हा पालघर आणि सिम्बिऑसिस नर्सिंग कॉलेज पुणे या महाविद्यालयांना पारितोषिके जाहीर झाली. स्पर्धेचा तपशीलवार निकाल अहवालात इतरत्र देण्यात आला आहे. पारितोषिक वितरण युवा पुस्काराने सन्मानित सायली चुरी आणि प्राचार्य एम.आर. राजवाडे यांचे शुभहस्ते झाले. सहभागी विद्यार्थ्यांना नाश्ता संस्थेतर्फे देण्यात आला. या प्रसंगाची छायाचित्रे अहवालात इतरत्र प्रसिद्ध केली आहेत. स्पर्धेचे यंदा ३१ वे वर्ष होते. स्पर्धेचे परिक्षण डॉ. मेधा लिमये आणि डॉ. सुजाता फडके यांनी केले.

कनिष्ठ महाविद्यालयांसाठी वक्तृत्व स्पर्धा

कनिष्ठ महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांसाठी दरवर्षी हुंडाविरोधी सप्ताहात वक्तृत्व स्पर्धा आयोजित केल्या जातात. अहवालाचे वर्षी रविवार दिनांक २ डिसेंबर रोजी आयोजित स्पर्धामध्ये ११ कनिष्ठ महाविद्यालयांमधील १८ विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला. मानसी जतानिया हिने प्रथम क्रमांकाची अवका ओक ट्रॉफी नरसी मोनजी कनिष्ठ महाविद्यालयाला मिळवून दिली. निकालाचा तपशील फोटोसहून अहवाताल इतरत्र दिला आहे.

हुंडा विरोधी दिवस व सप्ताह

हुंडा पध्दती ही स्त्री पुरुष समानतेला छेद देणारी आहे. समानतेच्या तत्वाशी विसंगत आहे. भारताच्या राज्यघटनेत 'स्त्री-पुरुष समानता' मूलतत्त्व म्हणून मान्य करून स्विकारण्यात आली आहे. भारताला स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर १९४९ साली २६ नोव्हेंबर रोजी आपली पवित्र राज्यघटना तयार होऊन या जगातील सर्वात मोठ्या लोकशाहीतने तिचा स्विकार केला. परंतु यातील स्त्री पुरुष समानतेचे मूलतत्त्व केवळ राज्यघटनेच्या पुस्तकातच बंदीस्त राहिले. या तत्वाचा प्रत्यक्ष जीवनात अंमल कधीच झाला नाही. या पार्श्वभूमीवर संस्थेने २६ नोव्हेंबर हा दिवस हुंडाविरोधी दिन पाळण्याचे ठरविले. त्यानुसार २६ नोव्हेंबर व नंतरच्या सप्ताहात विविध प्रबोधनपर उपक्रम / कार्यक्रम आयोजित केले जातात. संस्था हुंडा प्रथेच्या विरोधात ४६ वर्षांपासून कार्यरत असून विशेष महत्वाची बाब अशी की महाराष्ट्र शासनाने सुध्दा शासकीय पातळीवर हुंडाविरोधी दिन व सप्ताह दरवर्षी पाळण्यात यावा असा निर्णय घेतला असून त्यासंबंधीच्या सूचना परिपत्रकाद्वारे जारी केल्या आहेत. संस्थेच्या कामाला मिळालेला हा महाराष्ट्र सरकारचा पाठींबाच म्हणावा लागेल.

हुंडा विरोधी सप्ताहानिमित्त चर्चासत्र

मामासाहेब कुलकर्णी यांनी १९७३ साली हुंडा विरोधी चळवळीची ज्योत प्रज्वलीत केली आज ४६ वर्षांनंतरही त्यांच्या कार्यकर्त्यांनी तीची मशाल तेवत ठेवली आहे आणि ही सगळी धडपड कशासाठी तर आपल्या संविधानात असलेल्या समानता व समान संधी या

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

तत्वांना आपल्या समाज जीवनात प्रत्यक्षात अमलात आणण्यासाठी ! आजही आपली न्याय प्रणाली सक्षम ठेवण्यासाठी ज्यांनी जीवन समर्पित केले, उच्च न्यायालय तसेच सर्वोच्च न्यायालयात महत्त्वाचे योगदान दिले आणि चळवळीच्या समर्थक, हितचिंतक न्यायमूर्ति सुजाता मनोहर यांचे अध्यक्षतेखाली ८ डिसेंबर २०१८ रोजी चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. विषय होता - “हुंडा प्रतिबंधक कायदा १९६१ आणि त्याची अंमलबजावणी किती प्रभावी ?” चर्चासत्रात चार तज्ञ वक्ते सहभागी झाले होते. (१) ऍडव्होकेट-अनुष्का श्रेष्ठ, मुंबई उच्च न्यायालय, (२) निवृत्त सहाय्यक पोलीस आयुक्त - गुन्हे शाखा तसेच महिला अत्याचार प्रतिबंधक कक्ष - श्री. वसंत पाटील (३) ऍडव्होकेट आणि विलेपारल्याचे आमदार - पराग आळवणी (४) स्त्री मुक्ती संघटनेच्या समुपदेशक शोभा कोकिकर. हा चर्चासत्राचा कार्यक्रम साठ्ये महाविद्यालयाच्या अंतर्गत तक्रार समितीच्या सहकार्याने यशस्वी झाला. प्राचार्य डॉ. एम. आर. राजवाडे यांनी प्रमुख वक्त्या आणि चर्चासत्राच्या अध्यक्ष न्यायमूर्ति सुजाता मनोहर यांचा परिचय करून दिला आणि भेटवस्तू देऊन त्यांचे स्वागत केले तसेच तज्ञ वक्त्यांचेही स्वागत केले. महासचिव आशा कुलकर्णी यांनी चर्चासत्राचे सूत्रसंचालन केले. समितीचे सभासद श्री. मनोज कार्लेकर यांनी आभार मानले. संस्था साठ्ये महाविद्यालय अंतर्गत तक्रार समिती अध्यक्षा गिरिजा गुप्ते तसेच प्राचार्य डॉ. राजवाडे यांची सदैव ऋणी राहिल. विधी महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांनी चर्चासत्राचा लाभ घेतला. कार्यक्रमाचा फोटो अहवालात इतरत्र दिसेल.

अहवालाचे वर्षी हुंडा विरोधी दिन प्रसंगी महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांची भव्य रॅली आयोजित केली होती. मुंबईच्या पश्चिम उपनगर जिल्ह्यातील महाविद्यालयांसाठी हा रॅलीचा उपक्रम आयोजित केला होता. मार्ग होता : स्वातंत्र्यसैनिक मामासाहेब कुलकर्णी चौक म्हणजेच चळवळीचे कार्यालय - महात्मा गांधी मार्ग - पार्लेश्वर मंदिर - श्रध्दानंद मार्ग - भोगले चौक - नेहरू मार्ग - दिक्षित मार्ग - साठ्ये महाविद्यालय. साठ्ये महाविद्यालयात रॅली विसर्जित झाली. महाविद्यालयाच्या वतीने प्राचार्य डॉ. एम. आर. राजवाडे यांनी रॅलीचे स्वागत केले आणि रॅलीला संबोधित केले. रॅलीत २५० हून अधिक विद्यार्थी आणि २० प्राध्यापक तसेच चळवळीचे कार्यकर्ते सामील झाले होते. रॅलीच्या विसर्जनाच्या ठिकाणी प्रस्तावनेत चळवळीच्या महासचिव आशा कुलकर्णी यांनी हुंडाविरोधी दिवसाचे महत्त्व विषद

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

केले आणि सात्पाहिक कार्यक्रमांची माहिती दिली. विशेष म्हणजे रॅली निमित्ताने राज्याचे पोलीस महासंचालक श्री. दत्ता पडसळगीकर यांची संस्थेच्या महासचिव आशा कुलकर्णी यांनी भेट घेऊन संस्थेची व उपक्रमाची माहिती त्यांना दिली, तसेच रॅलीला संबोधित करण्यासाठी विनंतीही केली. परंतु श्री. पडसळगीकर ८ डिसेंबर रोजी व्यस्त असल्याने त्यांनी अतिरीक्त महासंचालक डॉ. प्रज्ञा सरवदे यांना रॅलीला संबोधित करण्याची विनंती केली. डॉ. प्रज्ञा सरवदे यांनी उत्स्फूर्तपणे ही विनंती स्विकारली आणि रॅलीला संबोधित केले. प्राचार्य डॉ. राजवाडे यांनी रॅलीत सहभागी विद्यार्थ्यांना हुंडा विरोधी शपथ दिली. रॅलीत लिड कॉलेज म्हणून साठ्ठे महाविद्यालयाने भुमिका निभावली. सहभागी सर्व विद्यार्थ्यांना नाश्ता देण्यात आला तसेच सहभाग प्रमाणपत्रे जारी करण्यात आली. हा कार्यक्रम हुंडाविरोधी दिनानिमित्ताने आयोजित केला होता. साठ्ठे महाविद्यालयाचे मोठे सहकार्य होते.

हुंडा विरोधी सप्ताहात वरील कार्यक्रमा व्यतिरीक्त अनुक्रमे कनिष्ठ व वरिष्ठ महाविद्यालयांसाठी आंतर महाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धा साठ्ठे महाविद्यालयात आयोजित केल्या होत्या. या स्पर्धांचा तपशील अहवालात इतरत्र फोटोंसह दिला आहे.

हुंडा विरोधी सप्ताहादरम्यान अदमासे ५०० तरुणांनी हुंडा विरोधी शपथ घेतली. तसेच प्रसिध्दी माध्यमातूनही या विचारांना प्रसिध्दी मिळाली. या निमित्ताने २६ नोव्हेंबर हा हुंडा विरोधी दिन असतो याची जाणीव समाजापर्यंत पोचली.

प्रसारमाध्यमांचे सहकार्य

संस्थेच्या जाणीव जागृतीच्या विविध उपक्रमांना योग्य वेळी आणि योग्य रीतीने प्रसिद्धी देण्याची नितांत गरज असते. प्रसार माध्यमांचा मागील ४६ वर्षांचा अनुभव संमिश्र होता. राज्यभरातील अनेक वृत्तपत्रांकडून समाधानकारक प्रतिसाद मिळाला. विशेषतः “महाराष्ट्र टाइम्स” ने संस्थेच्या सर्वच उपक्रमांना तपशीलवार वृत्त प्रकाशित करून बहुमोल सहकार्य केले आहे. आकाशवाणीच्या मुंबई केंद्रावरून उत्तम प्रतिसाद मिळाला तसेच दूरदर्शनच्या माध्यमातूनही हुंडाविरोधी जाणीव जागृतीसाठी सहकार्य झाले. अधिक प्रसिद्धीसाठी आपले प्रयत्न सुरुच राहतील.

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

- (१) २७ मे २०१८ चळवळीच्या ४५ व्या वर्धापन दिनानिमित्ताने वृत्ताबरोबर सह्याद्री दुरदर्शन वाहिनीवर साडेनऊच्या बातम्यांमध्ये विधायक कार्यकर्ती पुरस्कार विजेत्या गडचिरोलीच्या शुभदा देशमुख यांची मुलाखत झाली.
- (२) १५ जुन २०१८ रोजी आकाशवाणी, मुंबई केंद्राच्या अस्मिता वाहिनीवर चळवळीच्या महासचिव आशा कुलकर्णी यांची मुलाखत संध्याकाळी ७.१० वा प्रक्षेपित झाली.
- (३) २० डिसेंबर २०१८ रोजी आकाशवाणीच्या जळगाव केंद्रावर चळवळीच्या महासचिव आशा कुलकर्णी यांची २५ मिनिटांची मुलाखत हुंडा विरोधी चळवळ या विषयावर महिलांच्या कार्यक्रमात कार्यक्रम अधिकारी स्मिता दिक्षित यांनी घेतली. याचे प्रक्षेपण २७ डिसेंबर २०१८ रोजी दुपारी १२.३० वाजता झाले.
- (४) २५ मार्च २०१९ रोजी आकाशवाणीच्या पुणे केंद्रावर चळवळीच्या अध्यक्षा प्रा. शैलजा सांगळे यांची मुलाखत 'कामाच्या ठीकाणी लैंगिक छळ' या विषयावर ध्वनीक्षेपीत झाली.

कै. सौ. राधाबाई कुलकर्णी स्मृति पुरस्कार

चळवळीच्या संस्थापक सदस्या कै. सौ. राधाबाई कुलकर्णी यांचे स्मरणार्थ मागील दहा वर्षांपासून विधायक कार्यकर्ती पुरस्कार देण्यात येतो. स्वातंत्र्य लढ्याच्या काळात १९४२ ते १९४७ दरम्यान जेव्हा पूज्य साने गुरुजी ब्रिटीश सरकारच्या ससेमिन्यापासून वाचण्यासाठी भूमिगत झाले आणि वर्षांतर करून वणवण करीत असत तेव्हा त्यांना स्वयंपाक करून पोटभर जेवू घालायचे भाग्य लाभलेल्या कै. सौ. राधाबाई उर्फ मामी अत्यंत मितभाषी, सोशिक आणि सुगरण असलेल्या गृहीणी होत्या. त्यांचे हुंडा विरोधी चळवळीच्या ४६ वर्षांच्या प्रदीर्घ वाटचालीत स्वतःचे घर चळवळीच्या कार्यालयासाठी देण्यापासून तर पीडीत महिलांचे सांत्वन करून प्रसंगी त्यांना चार घास भरवून धोर देण्यापर्यंत फार मोठे योगदान होते. ६ फेब्रुवारी २००७ रोजी त्यांचे दुःखद निधन झाले. त्यांच्या स्मरणार्थ जाहीर होत असलेला पुरस्कार प्रथम वर्षी जळगांव जिल्ह्यासाठी दिला असून तळागळात समाजोपयोगी कार्य करणाऱ्या समाजसेवी महिलांसाठी

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

आहे कारण कै. सौ. राधाबाईचे मूळगांव, जळगांव जिल्ह्यातील रावेर. या पुरस्काराचे स्वरूप मानपत्र, सन्मानचिन्ह, रु. १००००/- मानधन, साडी व श्रीफळ असे असून अहवालाचे वर्षी पुरस्काराचे ११ वे वर्ष होते.

वर्ष पहिले:	वर्ष २००८-२००९	प्रा. शीला पाटील	जळगांव जिल्हा.
वर्ष दुसरे:	वर्ष २००९-२०१०	डॉ. सुधा कांकरिया	अहमदनगर जिल्हा.
वर्ष तिसरे:	वर्ष २०१०-२०११	अॅड संगीता भाकरे	अकोला जिल्हा.
वर्ष चौथे:	वर्ष २०११-२०१२	श्रीमती नलीनीताई फुसे	अमरावती जिल्हा.
वर्ष पाचवे:	वर्ष २०१२-२०१३	डॉ. रश्मी बोरीकर	औरंगाबाद जिल्हा.
वर्ष सहावे:	वर्ष २०१३-२०१४	प्रा. सविता शेट्टे	बीड जिल्हा.
वर्ष सातवे:	वर्ष २०१४-२०१५	डॉ. तेजस्विनी भुस्कुटे	गोंदिया जिल्हा.
वर्ष आठवे:	वर्ष २०१५-२०१६	डॉ. इंदुमती लहाने	बुलडाणा.
वर्ष नववे:	वर्ष २०१६-२०१७	डॉ. परोमिता गोस्वामी	चंद्रपूर
वर्ष दहावे:	वर्ष २०१७-२०१८	श्रीमती मीना भोसले	धुळे
वर्ष अकरावे:	वर्ष २०१८-२०१९	श्रीमती शुभदा देशमुख	गडचिरोली

अहवालाचे वर्षी गडचिरोलीच्या श्रीमती शुभदा देशमुख यांना प्रदान केलेल्या सन्मानपत्राचा मसुदा अहवालात इतरत्र प्रसिध्द करत आहोत. या पुरस्काराचा आर्थिक भार राधाबाईच्या कन्या आशा कुलकर्णी आणि जयश्री बोंद्रे यांनी संपूर्णपणे उचलला आहे. पुरस्काराचा उद्देश महाराष्ट्रातील सर्व जिल्ह्यात हुंडा विरोधी चळवळीचा संदेश व कार्य पोचावे असा असून सर्व जिल्ह्यांतील तळागळात समर्पित भावनेने सामाजिक कार्य करणाऱ्या महिलांची व त्यांच्या कार्याची समाजाला ओळख व्हावी, यासाठी राधाबाईच्या स्मरणार्थ हा पुरस्कार दिला जातो. तसेच पुरस्कार प्राप्त महिलेचे कार्य संपूर्ण महाराष्ट्राला ज्ञात व्हावे यासाठी दूरदर्शनच्या सह्याद्री वाहीनीवर रात्री साडे नऊच्या बातम्यांमध्ये निमंत्रणासाठी प्रयत्नही केला जातो. पुढीलवर्षी बारावा पुरस्कार जालना जिल्ह्यासाठी आहे.

साने गुरुजी युवा / युवा वैज्ञानिक पुरस्कार

वर्ष २०१२-१३ पासून चळवळीचे प्रणेते आणि प्रेरणास्थान दामोदर बळवंत तथा मामासाहेब कुलकर्णी यांच्या स्मरणार्थ मामासाहेबांचे गुरु व प्रेरणास्थान पुज्य साने गुरुजी यांच्या नावाने साने गुरुजी युवा तसेच युवा वैज्ञानिक पुरस्कार देण्यात येतात. पुरस्काराचे स्वरूप (१) सन्मान पत्र (२) चांदीचे सन्मान चिन्ह (३) मानधन रु १०.०००/- (४) खादी सुताचा हार (५) पुस्तक असा असून पुरस्काराचा आर्थिक भार मामासाहेबांची कन्या आशा कुलकर्णी यांनी उचलला असून अहवालाचे वर्षी खालील दोन युवकांना गौरविण्यात आले.

(१) परभणी जिल्ह्यातील “आदित्य दिनकरराव कुलकर्णी” यांस तंत्रज्ञानाच्या योग्य वापराने आरोग्य क्षेत्रात केलेल्या उल्लेखनीय संशोधनाबद्दल “साने गुरुजी युवा वैज्ञानिक पुरस्कार” देण्यात आला. आदित्यने विकसीत केलेल्या “केअर मदर” ॲपद्वारे केलेल्या चाचण्यांमुळे ५२ टक्के गर्भवती मातांना अतिजोखमीच्या परिस्थितीतून वाचवण्यात यश आले आहे. हे तंत्रज्ञान ९ राज्यांतील १५ संस्थांमार्फत ३० हजार गर्भवती मातांना लाभदायी ठरले असून आदित्यची कॉमनवेल्थच्या “यंग लिडर” या पुरस्कारासाठी निवड झाली आहे. तसेच ब्रिटनच्या राणी एलीझाबेथ यांनी बँकिंगहॅम पॅलेसमध्ये आदित्यला सन्मानित केले आहे.

(२) पाथर्डी, जिल्हा अहमदनगर येथील “अमोल शिवाजी राठोड” यास अत्यंत प्रतिकूल परिस्थितीमध्ये ग्रामीण भागातील अनाथ, निराधार बालकांच्या सर्वांगीण विकासासाठी दिलेल्या उल्लेखनीय योगदानाबद्दल साने गुरुजी युवा पुरस्कार देण्यात आला.

वरील दोन्ही पुरस्कार स्वामी विवेकानंदांच्या १५६ व्या जयंतिनिमित्त युवा दिनी १२ जानेवारी २०१९ रोजी सायली चुरी यांच्या शुभ हस्ते साठचे महाविद्यालयाच्या सभागृहात प्रभारी प्राचार्य डॉ. एम. आर. राजवाडे यांच्या उपस्थितीत प्रदान करण्यात आले. दोन्ही युवा पुरस्कारार्थींना देण्यात आलेली सन्मानपत्रे अहवालात इतरत्र वाचकांच्या माहितीसाठी देण्यात आली आहेत.

यंदाच्या युवा दिनाचे वैशिष्ट्य होते - ज्येष्ठांनी युवकांसाठी साजरा केलेला “युवा दिन” व्यासपीठावर युवा पिढी विराजमान होती आणि कार्यक्रमाचे नियोजन व सूत्रसंचालन

ज्येष्ठांनी केले. पुरस्कार वितरण २०१५-१६ वर्षीच्या युवा पुरस्कार विजेत्या सायली मकरंद चुरी यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले, तर अध्यक्षस्थान साठ्ठे महाविद्यालयाच्या आदर्श विद्यार्थीनी स्विना पटेल यांनी भूषविले. या प्रसंगी प्रमुख पाहुण्या सायली चुरी यांचा परिचय डॉ. रश्मी फडणवीस यांनी तर स्विना पटेल यांचा परिचय प्रा. भारती उन्नी यांनी करून दिला. कार्यक्रमाचे नियोजन, सन्मानपत्रांचे लेखन व वाचन आणि सूत्रसंचालन महासचिव आशा कुलकर्णी यांनी केले. अलका परळकर यांनी उपस्थितांचे आभार मानले.

कै. शकुंतला परळकर सेवाव्रती डॉक्टर पुरस्कार

मागील चार वर्षांपासून म्हणजेच आर्थिक वर्ष २०१५- १६ पासून कै. शकुंतला परळकर सेवाव्रती डॉक्टर पुरस्काराची सुरुवात झाली असून पहिल्या वर्षी या पुरस्काराने लोक कल्याणाचे ध्येय समोर ठेवून अत्यंत सचोटीने व साधेपणाने सामाजिक कार्यातील वैद्यकीय क्षेत्रात एक आदर्श निर्माण करणाऱ्या डॉ. सुरेखा धुरंधर यांना सन्मानित करण्यात आले. लसीकरण, स्त्री आरोग्य, सुरक्षित मातृत्व, बालसंगोपन, अपंग पुनर्वसन अशा विविध विषयांवर सातत्याने २५ वर्षांहून अधिक काळ डॉ. सुरेखा धुरंधर यांनी योगदान दिले आहे. पुरस्काराचे स्वरूप शाल, श्रीफळ, सन्मानपत्र, खादीसुताचा हार व मानधन रु. ५०००/- असे असून हा आर्थिकभार चळवळीच्या खजिनदार डॉ. रश्मी फडणवीस यांनी उचलला आहे. डॉ. फडणवीस यांच्या स्वर्गीय मातोश्री शकुंतला परळकर यांचे स्मृतिप्रित्यर्थ हा पुरस्कार आता दरवर्षी वर्धापन दिनाच्या कार्यक्रमात देण्यात येणार आहे. दुसऱ्या वर्षाचे पुरस्कारार्थी डॉ. नीळकंठ फडके, गेली ३२ वर्षे रायगड जिल्ह्यातील कर्जत येथे “शबरी सेवा समिती” या संस्थेतर्फे आदिवासी पाड्यातून आरोग्य सेवा पुरवून, आरोग्य शिक्षणाचा प्रचार-प्रसार, जनप्रबोधन असे कार्य निरलस वृत्तीने करीत आहेत. त्यांना हा पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. तिसऱ्या वर्षी डॉ. बिबली येथील आश्रय चॅरीटेबल दवाखान्याचे डॉ. अरुण पाटील यांना सेवाव्रती डॉक्टर या पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले. डॉ. अरुण पाटील यांनी “ संजिवनी आदिवासी ग्रुप” स्थापन केला असून ठाणे जिल्ह्याच्या आदिवासी पट्ट्यातील सात गावे या ग्रुपने दत्तक घेतली आहेत. या गावांचे आरोग्य आणि सर्वांगीण विकासासाठी डॉ. अरुण पाटील सातत्याने कार्य करीत आहेत. अहवालाचे वर्षी चौथ्या पुरस्काराचे मानकरी होते ठाण्याचे

डॉ. विश्वास सापटणेकर. डॉ. सापटणेकरांनी ज्या उद्देशाने सेनादलातील प्रतिष्ठीत नोकरीवर पाणी सोडले ते ध्येय पूर्ण करण्यासाठी वैद्यकीय सेवाव्रतींचा गट तयार करून ठाणे जिल्ह्यातील मोखाडा तालुक्यातील “देवबांध” हे गाव वैद्यकीय सेवेसाठी निवडले. गेली ३५ वर्षे सातत्याने केलेल्या प्रयत्नांतून गरीब आदिवासींना कुपोषणातून वाचवून त्यांचे आरोग्य सुधारून, जीवनमान उंचावण्यात त्यांना यश आले आहे.

श्रीमती शुभदा देशमुख यांना प्रदान करण्यात आलेला कै. सौ. राधाबाई कुलकर्णी विधायक कार्यकर्ती पुरस्कार तसेच डॉ. विश्वास सापटणेकर यांना प्रदान करण्यात आलेला कै. शकुंतला परळकर सेवाव्रती डॉक्टर पुरस्कार असे दोन्ही पुरस्कार चळवळीच्या ज्येष्ठ विश्वस्थ डॉ. स्नेहलता देशमुख आणि मुस्लीम सत्यशोधक मंडळाचे अध्यक्ष डॉ. शमशुद्दीन तांबोळी यांचे शुभहस्ते ४५ व्या वर्धापनदिना निमित्ताने २७ मे २०१८ रोजी देण्यात आले. महासचिव आशा कुलकर्णी यांचे प्रयत्नांनी शुभदा देशमुख यांना सहाद्री दूरदर्शन वाहिनीच्या साडेनऊच्या बातम्यांमध्ये मुलाखतीसाठी निमंत्रक करण्यात आले होते.

चळवळीचा पंचेचाळीसावा वर्धापन दिन

चळवळीच्या पंचेचाळीसाव्या वर्धापन दिनानिमित्ताने रविवार दिनांक २७ मे २०१८ रोजी विशेष कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. लोकमान्य सेवा संघाच्या सभागृहात संपन्न झालेल्या या विशेष समारंभात चळवळीच्या ४५ व्या वार्षिक अहवालाचे व स्मरणीकेचे प्रकाशन मुस्लीम सत्यशोधक मंडळाचे अध्यक्ष डॉ. शमशुद्दीन तांबोळी यांच्या हस्ते संपन्न झाले. या प्रसंगी उपस्थितांना संबोधित करतांना आपल्या मनोगतात त्यांनी हुंड्यासारख्या ज्वलंत समस्यांविषयी समाजात उदासिनता दिसून येते त्याबद्दल खंत व्यक्त केली. तसेच प्रतिकूल परिस्थितीतही नानाविध उपक्रमांतून चळवळीच्या कार्याचे प्रदिर्घ सातत्य राखण्याबद्दल आणि मामांचा समाज कार्याचा वारसा तितक्याच प्रभावीपणे पुढे नेल्याबद्दल मामासाहेबांची कन्या आशा कुलकर्णी यांच्या विषयी गौरवोद्गार काढले. या प्रसंगी डॉ. तांबोळी यांची प्रकट मुलाखत आशा कुलकर्णी यांनी घेतली.

ति. मामासाहेबांचा जनजागृतिचा वारसा

चळवळीच्या अध्यक्षा प्रा. शैलजा सांगळे आणि मामासाहेबांच्या कन्या व चळवळीच्या महासचिव आशा कुलकर्णी या दोघींनी मामासाहेबांचे हे व्रत त्यांच्या निधनानंतर खंडीत होऊ न देता पुढे चालू ठेवण्याची शपथ घेतली असून मामासाहेबांच्या विचारांचा अनमोल वारसा व समाजक्रांतिची ही ज्योत समर्थपणे पुढे नेत आहेत. अहवालाचे वर्षी विविध ठिकाणी आयोजित जनजागृतिच्या कार्यक्रमांची सूची अहवालात इतरत्र दिली आहे.

अहवालाचे वर्षी अध्यक्षा प्रा. शैलजा सांगळे आणि महासचिव आशा कुलकर्णी यांनी विविध महाविद्यालयांतून तसेच इतर सामाजिक संस्थांमधून केलेल्या हुंडा विरोधी प्रचाराचा तपशील अहवालाच्या इंग्रजी भागात दिला आहे.

अहवालाचे वर्षी संस्थेच्या महासचिव आशा कुलकर्णी यांनी समाजातील प्रतिष्ठीत व्यक्ती आणि हुंडा या विषयावर तसेच महिला सक्षमीकरणसाठी प्रदीर्घ काळ सातत्याने कार्य केल्याबद्दल महाराष्ट्र शासनाच्या तसेच विविध शैक्षणिक संस्थांच्या खालील समित्यांवर सन्माननीय सभासद म्हणून नेमणूक झाली.

- (१) माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय मुंबई येथील महिला तक्रार निवारण समिती - अशासकीय संस्था सदस्य
- (२) महिला सल्लागार समिती मुंबई शहर जिल्हा - अशासकीय सदस्य
- (३) जिल्हा सर्वसमावेशक महिला सल्लागार समिती - मुंबई उपनगर जिल्हा - अशासकीय महिला सदस्य.
- (४) “वन स्टॉप सेंटर” या केंद्र शासनाच्या योजनेची प्रभावी अंमलबजावणी व दैनंदिन कामकाजासाठी व्यवस्थापन समिती महाराष्ट्र शासन. - समाजातील प्रतिष्ठीत व्यक्ती अशासकीय सभासद.
- (५) अंतर्गत तक्रार समिती - श्रीमती कमलादेवी गौरीदत्त मित्तल कला व वाणिज्य महाविद्यालय, मालाड (प.), मुंबई - सभासद.
- (६) अंतर्गत तक्रार समिती - साठ्ये महाविद्यालय, विलेपार्ले - सभासद

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

- (७) अंतर्गत तक्रार समिती - म.ल. डहाणूकर महाविद्यालय विलेपार्ले - सभासद
- (८) अंतर्गत तक्रार समिती - पी टी व्ही ए इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट विलेपार्ले, मुंबई - अशासकीय संस्था सभासद.
- (९) लोकल मॅनेजमेंट कमिटी मारवारी विद्यालय संचालीत मित्तल महाविद्यालय, मालाड (प.), मुंबई - सभासद
- (१०) अंतर्गत तक्रार निवारण समिती - पाटकर महाविद्यालय गोरेगाव (पश्चिम) मुंबई.
- (११) महाविद्यालय विकास कमिटी - गांधी शिक्षण भवनचे सुरजबा कॉलेज ऑफ एज्युकेशन जुहू मुंबई.
- (१२) अंतर्गत तक्रार निवारण समिती वॉलेस फार्मासिटीकल कंपनी, एम.आय.डी.सी. रोड, अंधेरी (पूर्व) मुंबई.
- (१३) अंतर्गत तक्रार निवारण समिती, भारतीय डाक विभाग, मुंबई नॉथ-वेस्ट, कांदिवली, मुंबई

वर्ष २०१८- १९ कार्याचा आढावा / कार्यवृत्तांत खालील प्रमाणे :

(१) “सोबती” जेष्ठ नागरिक संघटना, विलेपार्ले (पूर्व) मुंबई. (२) लाला लाजपतराय महाविद्यालय, महालक्ष्मी, मुंबई (३) ऑटोमिक एनर्जी कनिष्ठ महाविद्यालय, अणुशक्तीनगर, मुंबई. (४) साठ्ये महाविद्यालय अंतर्गत तक्रार समिती बैठक विलेपार्ले मुंबई. (५) ४५ वा वर्धापन दिवस आणि ४५ व्या वार्षिक अहवालाचे प्रकाशन. (६) डॉ. शमसुद्दीन तांबोळी यांची प्रकट मुलाखत. (७) विधायक कार्यकर्ती पुरस्कार : गडचिरोली जिल्हा व सेवाव्रती डॉक्टर पुरस्कार वितरण. (८) ३८ व्या राज्यास्तरीय खुल्या निबंध स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ (९) आकाशवाणी अस्मिता वाहिनी मुलाखत - आशा कुलकर्णी (१०) राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीर : सावरसाई गाव, तालुका पेण, जिल्हा रायगड. (११) के. जी. मित्तल महाविद्यालय रा. से. यो. सल्लागार समिती सभा. (१२) साठ्ये कॉलेज : इनर व्हील क्लब आजोजित कार्यक्रम (१३) पाटकर महाविद्यालय, गोरेगाव, मुंबई (१४) सिंहगड बिझनेस स्कूल, एरंडवणे, पुणे. (१५) मणिलाल नानावटी वोकेशनल इन्स्टिट्यूट, कर्वेनगर, पुणे. (१६) कस्तुरबा गांधी राष्ट्रीय स्मारक ट्रस्ट,

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

इंदौर, प्रार्थना सभा (१७) राष्ट्रीय सेवा योजना दिवस : वसंतराव नाईक महाविद्यालय, धारणी, जिल्हा अमरावती. (१८) धारणी माध्यमिक विद्यालय, धारणी, जिल्हा अमरावती (१९) कस्तुरबा माध्यमिक विद्यालय, धारणी, जिल्हा अमरावती (२०) २६ नोव्हेंबर २०१८ हुंडा विरोधी दिवसी : जाणीव जागृती कार्यक्रम माटुंगा येथे (२१) २ डिसेंबर २०१८ आंतर महाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धा कनिष्ठ गटासाठी. हे उपक्रमाचे २६ वे वर्ष होते. (२२) ८ डिसेंबर २०१८ हुंडा विरोधी रॅली ३५० महाविद्यालयीन विद्यार्थी, राष्ट्रीय सेवा योजना स्वयंसेवक आणि नॅशनल कॅडेट कोरचे (एन सी सी) विद्यार्थी या रॅलीत सहभागी झाले. १८ महाविद्यालयांतील कार्यक्रम अधिकारी सुद्धा सामील झाले. साठ्ये महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एम आर राजवाडे यांनी सहभागींना हुंडा विरोधी प्रतिज्ञा दिली. अतिरिक्त पोलीस महासंचालक डॉ. प्रज्ञा सरवदे यांनी रॅलीला संबोधित केले. (२३) ८ डिसेंबर २०१८ चर्चासत्र विषय : “हुंडा प्रतिबंधक कायदा १९६१ व कायद्याची अंमलबजावणी किती प्रभावी” या सत्राच्या अध्यक्षस्थानी सर्वोच्च न्यायालयाच्या निवृत्त न्यायाधीश सुजाता मनोहर होत्या. चर्चासत्रात सहभागी होत : (१) ऍडव्होकेट अनुष्का श्रेष्ठ. (२) विद्यमान आमदार ऍडव्होकेट पराग अळवणी (३) निवृत्त पोलीस अधीक्षक, महिला तक्रार निवारण कक्ष - वसंत पाटील. (४) समुपदेशक शोभा कोकितकर - स्त्री मुक्ती संघटना. हा कार्यक्रम साठ्ये महाविद्यालयाच्या अंतर्गत तक्रार समितीच्या सहकार्याने महाविद्यालयाच्या ऑडिटोरियम मध्ये संपन्न झाला. (२४) ९ डिसेंबर २०१८ राज्स्तरीय आंतर महाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धा वरिष्ठ महाविद्यालयांसाठी आयोजित केली होती ४२ विद्यार्थी सहभागी झाले होते. हे उपक्रमाचे ३१ वे वर्ष होते. (२५) १३ डिसेंबर २०१८ सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ आणि भारती विद्यापीठ तसेच डी. वाय. पाटील आणि सिम्बिओसिस विद्यापीठाशी संलग्न सर्व महाविद्यालयांसाठी आयोजित आंतर महाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धा या स्पर्धेत ३८ महाविद्यालयांतील ७२ विद्यार्थी सहभागी झाले होत. या उपक्रमाचे यंदा २८ वे वर्ष होते. (२६) २१ डिसेंबर २०१८ उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठाशी संलग्न जळगाव, धुळे व नंदुरबार या तीन जिल्ह्यातील महाविद्यालयांसाठी वक्तृत्व स्पर्धा आयोजित केल्या. १४ महाविद्यालयांतील ३० विद्यार्थी सहभागी झाले होते. उपक्रमाचे हे १८ वे वर्ष होते. (२७) युवा दिन : १२ जानेवारी २०१९ साने गुरुजी युवा

आणि युवा वैज्ञानिक पुरस्कार प्रदान आणि वार्षिक बक्षीस समारंभ. (२८) ३० जानेवारी २०१९ महात्मा गांधी पुण्यतिथी : गांधी शिक्षण भवनच्या सुरजबा शिक्षण शास्त्र महाविद्यालयात : गांधी आणि महिला सक्षमीकरण' या विषयावर व्याख्यान : वक्त्या आशा कुलकर्णी महासचिव. (२९) १३ फेब्रुवारी २०१९: हुंडा आणि हुंडा विरोधी चळवळ या विषयावर महासचिव आशा कुलकर्णी यांचे व्याख्यान . आयोजक - स्नेहशलाका सी के पी महिला संस्था विलेपार्ले. (३०) ८ मार्च २०१९ जागतिक महिला दिनानिमित्ताने 'हुंडा प्रतिबंधक कायदा १९६१' या विषयावर आदर्श महाविद्यालय, भाईंदर येथे आशा कुलकर्णी यांचे व्याख्यान. (३१) १५ मार्च २०१९ ठाकूर शामनारायण कॉलेज ऑफ एज्युकेशन, कांदिवली पूर्व येथे एका परीसंवादात आशा कुलकर्णी यांचे मार्गदर्शन.

जनतेचे सहकार्य

संस्था करीत असलेल्या कार्याचा जनतेकडून गौरव होत असून सर्वत्र सक्रिय सहकार्य लाभले आहे. जनतेची शक्ती संस्थेच्या पाठीशी असल्यामुळे अपेक्षित सामाजिक बदल घडवून आणता येईल असा विश्वास वाटतो. समाज परिवर्तन घडत असल्याचे खालील परिणामांवरून दिसून येईल.

तरुणांना मार्गदर्शन करण्याच्या कार्यक्रमात आमच्या आवाहनाला तरुणांनी उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला असून विशेष करून इंजिनियरिंग व मेडिकल कॉलेजमधील विद्यार्थ्यांनी हुंडा देणार नाही घेणार नाही अशी सामुदायिक प्रतिज्ञा उत्स्फूर्तपणे घेतली आहे.

विविध महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांचे सक्रिय सहकार्य लाभले असून त्यांच्या विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण प्रगतीसाठी त्यांची तळमळ अभिमानास्पद व उपकारक आहे. या सर्व प्राचार्यांचे आम्ही ऋणी आहोत. असेच सहकार्य आम्हांस सदैव लाभेल असा विश्वास आहे.

संस्थेच्या प्रचार कार्याचे परिणाम उशीरा, पण दिसू लागले असून ज्या समाजात हुंडा या अनिष्ट प्रथेस प्रतिष्ठा प्राप्त झाली होती, त्याच समाजात जाहीर सभा घेऊन हुंडा विरोधी विचार मांडले जाऊ लागले आहेत. तसेच तरुणांनी सामूहिक प्रतिज्ञा घेऊन या दृष्ट रुढीस ठाम विरोध दर्शविला आहे. आपण असेच कार्य सातत्याने करीत राहिल्यास हुंडा या दृष्ट रुढीपासून समाजाची सुटका करू शकू असा विश्वास आहे.

ऋणनिर्देश व आभार

संस्थेच्या कार्यात आणि अहवाल प्रकाशनात ज्यांनी बहुमोल सहकार्य केले अशा पुढील व्यक्ती व संस्थांचे आम्ही सदैव ऋणी राहू. महाराष्ट्राचे राज्यपाल श्री. विद्यासागर राव, सर्वोच्च न्यायालयाच्या निवृत्त न्यायाधिश सुजाता मनोहर तसेच ज्येष्ठ साहित्यिक मधु मंगेश कर्णिक, डॉ. विजया वाड, श्रीमती माधवी कुंटे यांनी वर्धापन दिनानिमित्ताने पाठवलेल्या शुभसंदेशांबद्दल, तसेच लोकमान्य सेवा संघ, विले पार्ले, साठचे महाविद्यालय, महाराष्ट्र शासनाचा महिला व बालविकास विभाग तसेच माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, देणगीदार, आश्रयदाते, विविध संस्था, जाहिरातदार, पुणे विद्यापीठ व उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, विविध स्पर्धांचे परीक्षक, विविध महाविद्यालये, त्यांचे प्राचार्य, प्राध्यापक आणि विद्यार्थी, बँकर्स, ऑडीटर्स, निहार ग्राफिक्सचे पुर्णिमा नार्वेकर आणि चंद्रसेन साळवी, प्रिंटर्स : झिरीयस इमेजेस आणि कैलास प्रिटींग वर्क्स या सर्वांचा असाच लोभ व सहकार्य सदैव मिळेल असा आम्हास विश्वास वाटतो. विशेष उल्लेख करायचा म्हणजे सारस्वत बँकेतर्फे संस्थेला दरवर्षी अनुदान स्वरूपात आर्थिक सहाय्य मिळत आहे. गेली ३५ वर्षे चळवळीचा सारस्वत बँकेशी ग्राहक तसेच एका संवेदनशील विषयावर कार्यरत समाजिक संस्था या नात्याने घनिष्ठ संबंध आहे. अहवालाचे वर्षी सारस्वत बँकेचे अनुदान स्वरूपात आर्थिक सहाय्य लाभले आहे.

चळवळीचे प्रणेते, स्वातंत्र्यसैनिक दा.ब. तथा मामासाहेब कुलकर्णी यांच्या चरित्र ग्रंथाचे प्रकाशन त्यांच्या जन्मशताब्दी वर्षात ज्येष्ठ साहित्यिक पद्मश्री मधू मंगेश कर्णिक यांचे हस्ते झाले. त्यानंतर या चरित्र ग्रंथाचा इंग्रजी अनुवाद प्रसिध्द झाला. त्या निमित्ताने महाराष्ट्राच्या कानाकोपऱ्यांतून असंख्य दूरध्वनी आणि पत्रे आली तसेच अनेक सामाजिक संस्था आणि महाविद्यालयांतून मामासाहेबांना श्रध्दांजली वाहीली गेली. या सर्व सुहृदांची संस्था सदैव ऋणी राहिल. तसेच मामासाहेबांचे कार्य असेच पुढे सुरू राहिल असा विश्वास देते.

जग कधीच तुमच्या स्वाभिमानाची पर्वा करत नाही. अभिमान बाळगण्याआधी स्वतःला सिध्द करून दाखवा.

- डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम

आपले सहकार्य

मित्रांनो, या चळवळीचे यश आपल्या सहकार्यावर अवलंबून आहे. हुंडा विरोधी चळवळ ही घरघरातून व्हावयास हवी. समाजातील हे दुखणे दूर करण्यासाठी सर्वांनी पुढे सरसावले पाहिजे. समाजातील परिस्थितीकडे डोळसपणे पाहून “मला काय त्याचे!” ही वृत्ति न अंगीकारता निकोप वातावरण निर्मितीसाठी जाणीपूर्वक प्रयत्न करावयास हवेत. आपण स्वतः अशा अपप्रवृत्तीपासून दूर राहिले पाहिजेच, परंतु आपल्या मित्रपरिवारांचेही मतपरिवर्तन करावयास हवे. संस्थेच्या उपक्रमांस यथाशक्ति सहाय्य करावे. अंधपणाने चालीरीतीचा पाठपुरावा न करता अथवा धर्माच्या नावाखाली चालणाऱ्या अघोरी कृत्याला पाठिंबा न देता पुरोगामी व शास्त्रीय विचारसरणीचा अवलंब करावा. लोभी व स्वार्थी वृत्तीला तिलांजली दिली आणि माणुसकीशी नाते जोडले तर अनेक मानवनिर्मित समस्या नष्ट होतील. मित्रांनो, आम्ही फक्त आपल्या सद्सद्विवेक बुध्दीला जागे करू इच्छितो. आपल्या हातून नक्कीच चांगले कार्य होईल.

धन्यवाद!

विलेपार्ले, मुंबई

१ मे २०१९

कार्यकारी मंडळाकरिता

आशा कुलकर्णी (महासचिव)

जिच्या कुशीत आपण जन्म घेतो ती आपली जन्मदात्री आई आणि जिच्या कुशीत आपण वाढतो ती आपली मातृभाषा व मातृभूमि या तीनही आपल्यासाठी अत्यावश्यक आहेत. आपले अस्तित्व तोलून धरणाऱ्या या माता आहेत.

- गुरुदेव रविन्द्रनाथ टागोर

* सन्मानपत्र *

साने गुरुजी युवा पुरस्कार

अमोल राठोड

आज युवादिनी स्वामी विवेकानंदांच्या १५६व्या जयंती निमित्त आणि हुंडा विरोधी चळवळीचे प्रणेते स्वातंत्र्य सैनिक व साने गुरुजींचे मानसपुत्र दा.ब. तथा मामासाहेब कुलकर्णी यांच्या स्मृतिप्रित्यर्थ “अमोल शिवाजी राठोड” यांना अत्यंत प्रतिकूल परिस्थितीत ग्रामीण भागातील अनाथ, निराधार बालकांच्या सर्वांगीण विकासासाठी दिलेल्या रचनात्मक योगदानाबद्दल साने गुरुजी युवा पुरस्कार प्रदान करण्यात येत आहे.

अमोलचा शुभ जन्म २१ जून १९९२ रोजी अहमदनगर जिल्ह्यातील पाथर्डी तालुक्याच्या आंबेवाडी या लहानशा गावात एका गरीब कुटुंबात झाला.

अमोल जेमतेम १० वर्षांच्या असतांना वडीलांचे निधन झाले, त्यानंतर आईने मुलांच्या भुकेचे प्रश्न सोडवण्यासाठी परिस्थितीशी निकाराचा संघर्ष केला. गरीबी पाचवीलाच पुजलेली. तिची धडपडही थंडावली. लेकराला पोरकं करून आई २०१२ मध्ये हे जग सोडून गेली. लहान वयातच आई वडीलांचे छत्र हरपलेल्या मुलांचे दुःख अमोलच्या नशिबी होते. दारीद्र्य, भूक, उपेक्षा असे परिस्थितीचे फटके सहन करतच अमोलने प्राथमिक शिक्षण मढी येथील चैतन्य कनिफनाथ आश्रमशाळेत तर माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण पाथर्डीच्या जैन विद्यालयातून पूर्ण केले. याच दरम्यान मातृसुखाला पारख्या झालेल्या अमोलच्या कोवळ्या खाद्यांवर लहान भाऊ आणि आजी आजोबांच्या जबाबदारीचे ओझे पडले. अशा प्रतिकूल परिस्थितीतही त्याने कमवा व शिका उपक्रमातून पाथर्डी येथील बाबूजी आव्हाड महाविद्यालयातून इंग्रजी विषयात पदवीचे शिक्षण पूर्ण केले. पदव्युत्तर शिक्षणासाठी अमोलने समाजशास्त्र हा विषय निवडला असून ग्रामिण विकास अध्ययन केंद्राच्या अहमदनगर येथील समाजकार्य महाविद्यालयातून हा अभ्यासक्रम आज पूर्णत्वाचा मार्गावर आहे.

हुंडा विरोधी चळवळ, मुंबई

सतत दुष्काळाचं सावट असलेल्या पाथर्डी तालुक्यातील बंजारा, कातकरी समाजातील वंचित मुलांची उपासमार, शिक्षणाचा व इतर सुविधांचा अभाव, समाजाची उपेक्षा यामुळे झालेली फरपट अमोलने स्वतः अनुभवली होती. या परिस्थितीला बदलण्यासाठी आणि या मुलांना उज्वल भविष्य देण्यासाठीच आयुष्य वेचण्याचा विडा अमोलने उचलला. १० ऑक्टोबर २०१३ रोजी “सेवक फाऊंडेशनची” स्थापना केली. अहमदनगर जिल्ह्यातील पाथर्डी तालुक्यात आंबेवाडी या तांड्यावर “सेवाक्षर बालघर” सुरु केले. अनाथ, निराधार, आदिवासी, बंजारा, कातकरी समुदायातील बालकांसाठी हा अनिवासी प्रकल्प असून आज ५५ पेक्षा अधिक बालके याचा लाभ घेत आहेत. येथे त्यांचे शिक्षण, आरोग्य व पालन पोषणाची काळजी घेतली जाते. त्यांच्यावर संस्कार केले जातात. यातूनच ग्रामविकास साध्य करण्यासाठी अमोलने रचनात्मक कामाची पायाभरणी सुरु केली आहे. या उपक्रमात आज नगर, पुणे, ठाणे, कल्याण, सोलापूर, जळगांव, औरंगाबाद, अमरावती अशा जवळ जवळ १५ जिल्ह्यांतून ४०० पेक्षा अधिक महाविद्यालयीन विद्यार्थी सहभागी झाले असून भरीव योगदान देत आहेत. अमोल एक उत्तम वक्ता आहे. त्याने अनेक वक्तृत्व स्पर्धा गाजवल्या आहेत. आज विविध शाळा व शैक्षणिक संस्थातून झालेल्या व्याख्यानाच्या कार्यक्रमाचे मानधन अमोल सेवाक्षर बालघरासाठी देतो.

बाबा आमटे यांचा आदर्श समोर ठेवून समर्पित वृत्तीने वंचित समाजासाठी, त्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी धडपडणाऱ्या अमोलची भविष्यातील योजना ऊसतोडणी कामगारांच्या निराधार लेकरांसाठी निवासी प्रकल्प उभा करण्याची असून निराधार वृद्धांना सुद्धा सन्मानाचा निवास देण्याची आहे.

भविष्यात अमोलला सर्व समाजोपयोगी उपक्रमांसाठी हुंडा विरोधी चळवळ आणि कुलकर्णी कुटुंबीयांतर्फे मनःपूर्वक शुभेच्छा.

असं जगा की जणू उद्या तुमचा मृत्यु अटळ आहे आणि ज्ञान असं आत्मसात करा की तुम्ही खूप वर्षे जगणार आहात.

- महात्मा गांधी

(साने गुरुजी युवा वैज्ञानिक पुरस्कार)

आदित्य कुलकर्णी

आज युवादिनी स्वामी विवेकानंदांच्या १५६व्या जयंती निमित्त आणि हुंडा विरोधी चळवळीचे प्रणेते स्वातंत्र्य सैनिक व साने गुरुजींचे मानसपुत्र दा.ब. तथा मामासाहेब कुलकर्णी यांच्या स्मृति प्रित्यर्थ “आदित्य दिनकरराव कुलकर्णी” यांना तंत्रज्ञानाच्या योग्य वापराने आरोग्य क्षेत्रात केलेल्या उल्लेखनीय संशोधनाबद्दल साने गुरुजी युवा वैज्ञानिक पुरस्कार प्रदान करण्यात येत आहे.

आदित्यचा शुभ जन्म २८ जानेवारी १९९० रोजी परभणी जिल्ह्यातील उक्कलगांव येथे एका सामान्य शेतकरी कुटुंबात झाला. शेतकरी वडील दिनकरराव आणि गृहिणी आई मीना यांच्या बाळबोध संस्कारात वाढलेल्या आदित्यचे प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण परभणी जिल्ह्यातील मानवत येथील नेताजी सुभाषचंद्र बोस विद्यालयात झाले. पुढे औरंगाबादच्या शासकीय अभियंत्रिकी महाविद्यालयातून पदवी प्राप्त केलेल्या आदित्यची जिज्ञासू वृत्ती त्याला स्वस्थता देईना. आदित्यचा अधिक तर वेळ प्रयोग शाळेत व्यतित होवू लागला. तंत्रज्ञानाचा गैरवापर करून “कोवळ्या कळ्या” उमलण्या आधीच खुडल्या जातात हे भयानक वास्तव आदित्यला अस्वस्थ करी मग त्याने तंत्रज्ञानाचा योग्य वापर करून आरोग्य क्षेत्रात किती मोठे काम करता येते हे सिद्ध करण्याचा चंगच बांधला. काही समविचारी मित्रांना घेऊन त्यांनी “सायन्स फॉर सोसायटी” ची स्थापना केली. या माध्यमातून कृषी, वहातूक, सौर उर्जा अशा विविध क्षेत्रात भेडसावणाऱ्या समस्यांवर लोकोपयोगी संशोधन करायचे व त्या समस्यांवर तोडगा काढण्यासाठी तंत्रज्ञान विकसित करून आय.आय.टी. टेकफेस्ट सारख्या राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय पातळी वरील स्पर्धा मधून लोकांपर्यंत पोहोचवायाचे असे ठरले. परंतु या स्पर्धांमधून बक्षिसे मिळवणे हा उद्देश नव्हता, तर हे तंत्रज्ञान समाजोपयोगी व्हावे हे ध्येय होते. यासाठी आदित्यने शंतनु पाठक या मित्राच्या समवेत आरोग्य क्षेत्रात तंत्रज्ञान क्रांती घडविण्यासाठी “केअर एन एक्स इनोव्हेशन” नावाची कंपनी स्थापन केली. या कंपनीला आय.आय.टी. मुंबईचे स्टार्टअप योजनेअंतर्गत पालकत्वही मिळवले.

लोकोपयोगी संशोधनासाठी आदित्यने समाजात अत्यंत दुर्लक्षित अशा गर्भवती मातांच्या वर्गाची निवड करून “केअर मदर” नावाचे तंत्रज्ञान विकसित

केले. कारण गर्भवती महिलेच्या योग्य वेळी योग्य चाचण्या केल्या नाही तर किती गंभीर परिणाम होतात याचा प्रत्यय एका उच्चशिक्षित डॉक्टर महिलेच्या बाबत आदित्यने अनुभवला होता. सुशिक्षित गर्भवती महिलांची ही अवस्था असेल तर ग्रामिण भागातील अशिक्षित दुर्लक्षित गर्भवतींना याची कल्पना तरी असेल का? या गंभीर प्रश्नाचे उत्तर आदित्यने विकसित केलेल्या “केअर मदर किट” ने महिला वर्गाला दिले. यात गर्भवती मातांचे हिमोग्लोबीन, युरीनमधील प्रोटीन, वजन, गर्भाच्या हृदयाचे ठोके, अशा एकूण नऊ चाचण्या करून काही मिनिटांत त्याचा निकाल मिळणे शक्य होते. गर्भवती महिलांच्या मृत्यूचे वाढते प्रमाण रोखण्यासाठी, त्यांची प्रसूती योग्य वेळी योग्य पद्धतीने होण्यासाठी, विशेषतः ग्रामीण भागातील मातांना नजरे समोर ठेवून हे संशोधन केले. डॉक्टरांच्या सल्यानुसार तयार केलेले हे किट व त्यातील ॲप गर्भवतीच्या आणि डॉक्टरांच्या मोबाइल वर काम करते. चाचण्यांचे रिपोर्ट काही क्षणात डॉक्टरांपर्यंत पोहोचतात, त्यानुसार काही अत्यावश्यक वैद्यकीय सेवेची गरज असल्यास ती वेळीच देणे शक्य होते. या तंत्रज्ञानाचा उपयोग ग्रामीण भागात जेथे डॉक्टरांचा अभाव आहे, डॉक्टरांकडे जाण्यासाठी घरातून विरोध होत आहे अशा भागात आरोग्य सेविकांमार्फत करण्याचे ठरले. या किटचा उपयोग प्रायोगिक तत्वावर औरंगाबाद आणि मुंबईत गोवंडी येथे केला, उत्तम प्रतिसाद व यशही मिळाले. आता हे समाजोपयोगी तंत्रज्ञान ९ राज्यांतील १५ संस्थांमार्फत ३० हजार महिलांपर्यंत पोहचून यशस्वी झाले आहे. या ॲपद्वारे वैद्यकीय चाचण्या केलेल्यांपैकी ५२% गर्भवती मातांना अतिजोखमीपासून वाचवण्यात यश आले आहे. २०१७-१८ या वर्षात १० हजाराहून अधिक मातांना वैद्यकीय सुविधांचा लाभ देता आला आहे. २०२० पर्यंत दीड लाख लाभार्थींचे उद्दीष्ट आदित्यने ठेवले असून त्याच्या या संशोधनाची जागतिक आरोग्य संघटनेने दखल घेतली आहे. “इनोव्हेटीव्ह सोल्युशन” या विभागाअंतर्गत कॉमनवेल्थच्या “यंग लिडर” पुरस्कारासाठी आदित्यची निवड झाली आणि विशेष म्हणजे त्यावेळी ब्रिटनच्या पंतप्रधानांची भेट झाली व राणी एलिझाबेथ यांनी बंकिंगहॅम पॅलेस मध्ये आदित्यचा सन्मान केला. हा बहुमान मिळवणारा तो पहिलाच मराठी तरूण आहे.

टाटा समुहाचे प्रणेते जमशेटजी टाटा यांना आदर्श प्रेरणास्थान मानणाऱ्या आदित्यला भविष्यातील संशोधन कार्यासाठी असेच सुयश लाभवे हीच प्रार्थना. हुंडा विरोधी चळवळ व कुलकर्णी कुटुंबीयांतर्फे मनःपूर्वक शुभेच्छा !!

कै. सौ. राधाबाई कुलकर्णी विधायक कार्यकर्ती जीवन गौरव पुरस्कार

मा. शुभदा श्रीधरराव देशमुख

मा. शुभदा श्रीधरराव देशमुख, २०१८ सालचा गडचिरोली जिल्ह्यासाठी असलेल्या कै.सौ.राधाबाई कुलकर्णी विधायक कार्यकर्ता पुरस्काराने आपणांस सन्मानित करताना आम्हा सर्वांना अतिशय आनंद होत आहे. आपण एक आदर्श व्यक्ती आहातच परंतु समाज परिवर्तनासाठी, महिलांच्या मूलभूत हक्कांसाठी मुख्यत्वे ग्रामीण भागात जनआंदोलन उभारून महिला सक्षमीकरण, मुलींची क्षमतावृद्धी आणि त्यांचे आरोग्य या विषयावर महिला बचत गटांच्या माध्यमातून गडचिरोली जिल्ह्यात आपण क्रांति केली आहे. ३४ वर्षांच्या या प्रदीर्घ लढाईत आपण घेतलेल्या अपरिमित कष्टांना आमचे आदरपूर्वक वंदन!

बालपणी सानेगुरुजी कथामालेच्या माध्यमातून तर तरूणपणी राष्ट्र सेवादलामुळे आपल्यावर समाजवादी विचारांचे संस्कार झाले. योग्य साथ, उत्तम मार्गदर्शन आणि दुर्दग्य इच्छाशक्तीच्या जोरावर वर्ध्यातील जमीनदाराच्या सधन कुटुंबामधल्या लाडाकोडात वाढलेल्या शुभदाताईंनी खेड्यात जाऊन समाजसेवा करायचा निर्धार केला. १९८२ साली नागपूर विद्यापीठातून समाजशास्त्रातील पदव्युत्तर शिक्षण पूर्ण करून सुरूवातीला आपण दोन वर्ष बांधकाम व लाकुड कामगार संघटनेत कार्यानुभू व घेतल्यानंतर १९८४ पासून आजपर्यंत आम्ही आमच्या आरोग्यासाठी या संस्थेच्या संस्थापक सदस्या या नात्याने विविध पदांवरून अनेक महत्वाचे उपक्रम यशस्वी केले आहेत. प्रशिक्षक आणि मार्गदर्शकाच्या भूमिकेतून आपण अनेक स्वयंसहायता गट व बचत गट स्थापनेसाठी हजारो महिलांना प्रेरीत केले आहे. आर्थिक विचंचना, महिलांचे अधिकार, कायदेविषयक जाणीव, हिंसामुक्ती, स्त्री आरोग्य इ. विषयांवर सामुहीक विचार मंथन व चर्चेतून प्रभावी तोडगा काढण्यासाठी सामान्य महिला सक्षम झाल्या त्या आपल्या प्रयत्नांमुळे. किशोरी गट प्रक्रियेतून किशोरवयीन व तरूण मुलींचे शिक्षण, आरोग्य, लैंगिक अत्याचार, सामाजिक समस्या, रूढी-परंपरा अशा प्रश्नांवर कायमस्वरूपी उपाय शोधून समस्या निवारण्याचे प्रयत्न सुरू आहेत. यात मुलींचा उल्लेखनीय सहभाग हे यश आपल्या संवाद कौशल्याचे. हिंसामुक्त समाजासाठी प्रथम व्यसनमुक्ती यशस्वी करावी लागणार होती. हा लढा काही सोपा नव्हता. आपल्या दारुमुक्ती आंदोलनामुळे गडचिरोली जिल्ह्यात शासनाला दारूबंदी जाहीर करावी लागली. मुख्यमंत्र्यांना शेकडो सद्यांचे निवेदन पाठवून पोलीस व स्थानिक राजकीय

हुंडाविरोधी चळवळ, मुंबई

नेत्यांच्या दबावाला बळी न पडता दोनशे महिलांच्या कुरखेड्यातील पहिल्या दारूबंदी मोर्चाचे आपण नेतृत्व केलेत. प्रसंगी समाजकंटकांनी केलेल्या वैयक्तीक बदनामीला आपल्याला तोंड द्यावे लागले. परंतु आमच्या नेतृत्वावरील विश्वासाामुळे आंदोलनकर्त्या मोर्चेकरी महिलांनी सडेतोड उत्तर देऊन त्या समाजकंटकांची तोंडे बंद केली. गडचिरोली जिल्ह्यात दारूबंदी यशस्वी करण्यात आपला मोलाचा वाटा आहे.

आपले हे महिला सक्षमीकरणाचे कार्य देशात व परदेशातही सर्वांना ज्ञात झाले ते विविध जागतिक परिषदांमधील आपल्या सहभागामुळे. आपल्या प्रचंड कार्याचा आढावा एका मानपत्रात सामावणे तसे कठीणच. आपल्या सारख्या झोकून देऊन कार्य करणाऱ्या महिलेला पतीचीही सक्रिय साथ व मार्गदर्शन लाभले आहे. यासाठी आपले पती डॉ. सतीश गोगुलवार यांचेही अभिनंदन !

आपल्याला महाराष्ट्र फाऊंडेशन व नातू फाऊंडेशन पुरस्कार तसेच कुसुमताई चौधरी स्मृति पुरस्कार, सकाळ कार्यगौरव पुरस्कार अशा अनेक पुरस्कारांनी गौरविण्यात आले आहे. आपण देत असलेला हा यशस्वी लढा भविष्यात सामाजिक कार्यकर्त्यांना नक्कीच मार्गदर्शक ठरेल असा आम्हाला विश्वास वाटतो. आपल्या या सेवाव्रताला सुयश लाभावे यासाठी हुंडाविरोधी चळवळ आणि कुलकर्णी कुटुंबीयांतर्फे मनःपूर्वक शुभेच्छा !

साने गुरुजीचे विचार

मातृभूमीचे प्रेम हे मातृप्रेमाचे एक भव्य आणि विशाल स्वरूप आहे.

आई माझा गुरू, आई कल्पतरु ।

सुखाचा सागर आई माझी ।।

प्रीतीचे माहेर, मांगल्याचे सार ।

अमृताची धार, आई माझी ।।

मातेच्या मोहाने मी स्वातंत्र्य युद्धात पडणार नाही,

म्हणून माझी आई माझ्या जीवनातून लवकर निघून गेली.

आता भारतमाता हीच माझी माता

तिची सेवा करता करताच ह्या देहाचे सोने होऊ दे

- वंदे मातरम्

कै. शकुंतला परळकर सेवाव्रती डॉक्टर पुरस्कार

डॉ. विश्वास सापटणेकर

मा. डॉ. विश्वास सापटणेकर, २०१८ सालच्या कै. शकुंतला परळकर सेवाव्रती डॉक्टर पुरस्काराने आपणास सन्मानित करताना आम्हा सर्वांना अतिशय आनंद होत आहे.

आपले जन्म गाव सोलापूर जिल्ह्यातील माढा. शालेय शिक्षण पुण्यातील शिवाजी मिलीटरी स्कूलमध्ये झाले. पुढे पुणे येथील आर्मड्ड फोर्सेस मेडीकल कॉलेजमधून (अन्वय) एम.बी.बी.एस. नंतर मुंबईतील जी.एस. मेडीकल कॉलेजमधून एम.एस.चे पदव्युत्तर शिक्षण आपण पूर्ण केलेत.

भारतीय सैन्यदलातील प्रतिष्ठित नोकरी स्विकारणे आपल्याला सहज शक्य होते. परंतु सेनादलातील विविध पदे भूषवून आपल्या वैद्यकीय सेवा मर्यादीत ठेवण्यापेक्षा आमजनतेची सेवा केल्यास आपल्या वैद्यकीय ज्ञानाचा, अनुभवाचा उपयोग अधिक प्रभावीपणे व व्यापक स्वरूपात करता येईल या सेवाव्रताच्या भावनेतून आपण भारतीय सेनादलात प्रवेश न करण्याचा निर्णय घेतलात. न्यायमूर्तिच्या पदावरून अखंड जनसेवा करणाऱ्या वडीलांच्या संस्कारांना साजेसाच हा निर्णय होता. सर्जरीच्या विविध शाखांमध्ये प्राविण्य संपादन करण्यासाठी आपण ६ वर्षे लंडनमध्ये प्रशिक्षण व अनुभव घेतलात. सर्जरीच्या सामान्य, युरोलॉजी, ऑर्थोपेडीक्स, प्लास्टीक सर्जरी अशा महत्वाच्या विभागांतील तज्ञ बनून, आपण १९८३ साली परदेशातून भारतात परत आलात. ठाणे येथे ३० खाटांचे एक अद्ययावत रुग्णालय १९८५ मध्ये सुरू केलेत. उत्तम प्रतिसादामुळे आणि आपल्या हाताला येणाऱ्या यशामुळे एकाच वर्षात रुग्णालयाचे विस्तारीकरण झाले. ७० खाटांचे हे रुग्णालय ठाणे परिसरात जळीत प्रकरणांवरील उपचारांसाठी नावारूपाला आले.

ज्या उद्देशाने सेनादलातील प्रतिष्ठित नोकरीवर आपण पाणी सोडलेत. ते ध्येय पूर्ण करण्याच्या दृष्टीने आपण एक वैद्यकीय सेवाव्रतींचा गट तयार केलात आणि सेवेसाठी ठाणे जिल्ह्याच्या मोरवाडा तालुक्यातील 'देवबांध' हे गांव निवडलेत. सहाय्यीच्या कुशीत जंगलात वसलेले हे गांव सर्वच सुविधांपासून वंचित, अठरा विश्व दारीद्रांच्या खूणा जागोजागी दिसत. अन्न, वस्त्र, निवारा या मूलभूत गरजांपासून वंचित गरीब आदिवासी कृपोषणाचे बळी, अशा प्रतिकूल परिस्थितीत आपण अक्षरशः उघड्यावर दगडावर बसून रुग्ण तपासणी करण्यास, वैद्यकीय सेवा देण्यास सुरुवात केली. १९८३ मध्ये सुरू झालेला दर आठवड्याला सुटीच्या दिवशी शक्य तेवढ्या सर्व वैद्यकीय सेवा पुरवण्याचा हा उपक्रम ३५ वर्षांनंतर आजही अव्याहतपणे सुरूच आहे. या सेवा यज्ञात आपले सहकारी, हितचिंतक, सधन गावकरी अशा अनेकांनी सतत

समिधा टाकून ही यज्ञज्वाला विझू दिली नाही. या 'देवबांध' गावाचा सर्वांगीण विकास व्हावा यासाठी प्रथम गावकऱ्यांना कुपोषणातून वाचवून त्यांचे आरोग्य सुधारण्यावर आपण भर दिलात. औषधे, इंजेक्शन, विविध लसीकरणे, जीवनसत्वांची टॉनिक्स, कुटुंब नियोजन, गर्भवतींचे सुरक्षित मातृत्व, अशा अनेकविध वैद्यकीय सेवांमुळे गावकऱ्यांचे जीवनमान उंचावण्यास निर्विवादपणे मदत होत आहे.

आपल्या सर्व सामाजिक सेवांचा उल्लेख एकाच मानपत्रात करणे अशक्य आहे. गेली ३० वर्षे आपण सातत्याने पंढरपूर यात्रेत स्वतंत्रपणे आयोजित वैद्यकीय शिबिरांतून दिवसाचे १८ ते २० तास सतत वारीतील वारकऱ्यांच्या आरोग्याची काळजी वाहत आहात. सेवा पुरवत आहात. या वारीतील असंख्य अनुभव आपल्या आठवणींच्या गाठोड्यात आहेत. जांभूळपाड्याचा पूर, लातूरचा भूकंप, भिवंडीचे जातीय दंगे अशा आपतकालीन परिस्थितीत घटनास्थळी धावून जाऊन आपण वैद्यकीय सेवा पुरविली आहे.

आपल्या व्यक्तीमत्वाचा एक वैशिष्ट्यपूर्ण पैलू म्हणजे स्कूबा डायव्हिंग, आपण स्वतः एक प्रशिक्षित स्कूबा डायव्हर असून त्याचे प्रशिक्षणही देता या आपल्या विशेष गुणांचा उपयोग महाराष्ट्र पोलीस दलालाही अनेकदा झाला आहे. १९९३ मध्ये ठाणे क्रिकखाली ३ टन वजनाची ठड ने भरलेली ६२ पोती आपण शोधून काढून खाडीतून वर आणलीत. ही आपली अत्यंत जोखमीचा व देशसेवेची कामगिरी नौदलाला शरमेने मान खाली घालायला लावणारी ठरली. आणि देशसेवा करण्यासाठी सैन्य दलात भरती होण्याची गरज नसते हे आपण सिध्द केलेत. देशाच्या शत्रूंचा मुंबई व ठाणे शहर उध्वस्त करण्याचा कुटील डाव आपल्या शौर्याने धुळीला मिळाला.

भारताच्या उत्तर पूर्वेकडील सात राज्यांमध्येही आपण वैद्यकीय शिबिरांतून तसेच मूक बधिरांसाठीही वैद्यकीय सेवा पुरवत आहात. नुकतेच ऑक्टोबर २०१७ ते जानेवारी २०१८ दरम्यान आपण युद्धग्रस्त सुदानमध्ये अतिशय प्रतिकूल परिस्थितीत वैद्यकीय सेवा पुरवलीत. या विशेष कामगिरीसाठी MSF MEDEINS SANS FRONTIERES अर्थात (Doctors Without Borders) या संस्थेतर्फे आपली निवड झाली होती. अशा अनेक धाडसी कामगिरींमधून मानवसेवा करण्यासाठी आपल्या सुविधा डॉक्टर पत्नी, विद्याताईची अत्यंत मोलाची साथ आपल्याला लाभली आहे. त्याही अभिनंदास पात्र आहेत.

आपला हा प्रेरणादायी आदर्श, समाजकार्याची ही दिंडी पुढे नेण्यासाठी वैद्यकीय क्षेत्रात कार्यरत नव्या पिढीला दिशादर्शक ठरेल असा आम्हाला विश्वास वाटतो.

आपल्याला, कुटुंबियांना व सहकार्यांना दीर्घायुष्य आणि आरोग्यसंपदा लाभावी तसेच आपण घेतलेल्या सेवाव्रतास यश लाभावे हीच प्रभूचरणी प्रार्थना.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

We are happy to share with the readers the speech delivered by Justice Sujata Manohar (Former Judge, Supreme Court of India) on the occasion of Anti Dowry Week, Panel Discussion which was presided over by Justice Sujata Manohar on the subject “How effective is Dowry Prohibition Act & It's Implementation ?” on 8.12.2018.

I must congratulate the Anti Dowry Movement and in particulare Asha Kulkarni for continuing the movement started by Mama Kulkarni, her father, in the teeth of total social apathy and non-implementation of Dowry Legislation. The plight of women despite legislative support needs to be understood in the general context of crimes against women which have increased despite legislative protection. The main causes of this increase in crimes against women is social apathy and lack of administrative will to give proper protection to women victims of such crimes and punish the criminals. Dowry related crimes including murders of young brides no longer make news. Nowadays rapes, sexual harassment, stalking, acid attacks and molestation of children make the headlines. Young couples who have married across caste or religious boundaries against the wishes of the parents, face death at the hands of their own families or communities. We read about KhapPanchayats holding out threats or challenge even to the Supreme Court. Some have gone to the extent of threatening that if they are not allowed to enforce what they call traditional values, they will ensure that there are no girls in their villages. In several parts of India, a community's honor is often redeemed in such perverse ways as revenge rape and murder. This kind of conduct now seems to have international flavor. An old UN Doc. Brought out in 2000 estimated that about 5000 women were killed every year for acts believed to have brought disgrace and dishonor to their families or

communities. One may not realize it, but such punishments or killings of young couples who have chosen their own marriage partners against the wishes of the family or community also have a link with dowry. The Boy's family loses a lifetime's chance of extracting huge amounts of money from the girl's family. The girl's family loses face for not abiding by their social obligation. It is a direct challenge to the custom of dowry.

Why is Dowry one of the most persistent and pernicious customs ? It is, first of all based on a social view that looks upon women as a burden and responsibility to be got rid of. It is linked to the fact that the society views differently the ultimate goals in the life of a young man and a young woman. A young man must be trained and if possible, educated so that he may achieve success in his area of work and earn wealth and fame if not by his own merit, then on the wealth he gets on marriage. "Yen Ken prakarena Prassidho Purusho Bhavet." Marriage for him is obtaining a good wife who will look after his home and children in addition to bringing a Dowry. By contrast, the ultimate ambition of a family for its young women is to get them "suitably" married. Her education, if she's lucky enough to be educated, is only a means to this ultimate aim. It is this basic view of a woman's place in society which compels parents to offer Dowry to the bridegroom's family to secure a "suitable" husband for their daughter. And getting a daughter married thus is a ultimate goal of her father. As you know, traditionally Kanyadaan is the best Punya. The Marriage hymns show an unequal transaction where the bride plays no part other than being given away !

This has had direct consequences for a woman's status in the country. The birth of a baby girl is financial disaster for the family. Proper upbringing and education of a girl child brings, in theory, no benefits for the family. She has to be married off at any cost. Hence a girl is unwanted. The family only considers the burden of paying a huge Dowry to get the girl married which is a social obligation.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

For a girl, this social custom is a disaster. She may lose her very right to be born. Female foeticides are rampant. So are female infanticides. In addition, a daughter is denied economic empowerment. She also gets disinherited as the family spends on her marriage. She however gets nothing. Out of this lavish spending. After marriage, she is also no longer welcome in her family. As a result although she may fear for her life on account of her husband's family's continuing demand for more Dowry, she cannot turn to her own family for support even when she faces death. I need not elaborate since you are all aware of the consequences of this custom.

Yet greed for money seems to have overpowered all constitutional values for which we fought our freedom struggle. We have given to ourselves the Constitution which gives a set of values, the foremost amongst these being Justice – Social economic and political, and equality – including non-discrimination on the ground of sex. To ensure these values, it is essential that we rid ourselves of harmful customs that undermine these values, particularly the practice of Dowry. However there is little social will to stop it. Greed for easy money overcomes conscience. What every family want is more sons and no daughters. One wonders how it expects to get a Dowry if there are no daughters that can wed the sons.

What we need is true education in values. Do we want a society where a young man has no self-respect to stand up and refuse Dowry ? Are we going to continue to admire lavish weddings, ostentatious display of wealth and huge amounts spent by parents of the bride ? Is this how ill-gotten black money is flaunted ? And is this how we are forcing the middle – class and the poor into spending beyond their means to get the daughters married ? It is young people who can now give a proper direction to our society's values so that everyone can lead a life that one wants with dignity and self-respect.

The 2nd question is how we can prevent and punish dowry deaths ? Without laws no remedial action is possible but laws

are not enough. They should be able to control social behavior irrespective of any so-called cultural motivation. They must be properly implemented. This requires an effective law enforcement machinery. It also requires social backing which supports the victim and encourages her to seek legal protection. We have made many changes in the Indian Penal code to protect women against crime. In 1983 and 1986 we amended the Penal Code to insert provisions to punish crimes against women. For example, section 304B deals with Dowry Deaths. If the death of a woman is under other than normal circumstances with 7 years of her marriage, and it is shown that soon before her death she was subject to cruelty or harassment by her husband or his relatives in connection with any demand for Dowry, the punishment is imprisonment for not less than 7 years but it can extend to imprisonment for life. Under section 306 abatement of suicide is an offense. Causing a miscarriage, foeticide, concealment of birth by secret disposal of dead body of a child, are all offenses. New crimes against women or more severe punishment have been provided such as for gang rape and custodial rape. Section 498A of the Penal Code provides that a husband or his relatives who subjects a woman to cruelty can be punished with imprisonment. Cruelty in this context includes harassment of a woman to meet any unlawful demand for money or property. We have specific laws in this connection also such as the Dowry Prohibition Act, Domestic Violence Act, law against sexual harassment, law against determination of the sex of a foetus in order to prevent female foeticides and so on. There is Immoral Trafficking in Women and Girls Act to prevent trafficking. Apparently, the highest conviction rate of 49% is under this Act. The lowest conviction rate is under cruelty by the husband ! Obviously, statistics don't always reveal the true state of affairs. If the laws have not proved as effective as they should have been, one needs to examine why this is so.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

One of the most important factors which renders these laws ineffective is the attitude of the police towards crimes against women. In the National Human Rights Commission which received about 65,000 complaints every year from all parts of the country at the turn of the century, the maximum complaints were against the police for not recording FIRs in respect of complaints by women of domestic violence, rape, or Dowry related crimes. At times, when complaints are recorded, they are recorded late. In the case of rape, the evidence has often disappeared by the time the complaint is recorded. Investigation is tardy. Hence the outcome of acquittal is not surprising.

An overworked or overloaded criminal justice system cannot deal with crimes expeditiously. The punishment, imposed after a long time, loses its deterrent effect. Unless we have a criminal justice system that quickly punishes and also compensates the victim of such crimes, we will not be able to fulfill the constitutional vision of a just society. An effective police force and an efficient criminal justice system have to be in place before such criminal practices can be eliminated.

Above all we need education which will transform social values and bring them in line with our constitutional values. Education should teach you to question practices that are blindly followed. It should teach you to think and judge actions on the basis of principles. You all have a major role to play in creating a fair and just socio-economic order for all our people. I hope this Anti Dowry Movement will generate in young people a desire to overcome harmful social practices which are holding our country back.

If you ever feel afraid of anything always turn round and face it. Never think of running away.

- Swami Vivekanand

Anti Dowry Movement, Bombay

FORTY SIXTH ANNUAL REPORT

We are happy to present our FORTY SIXTH ANNUAL REPORT (2018-2019) of ANTI DOWRY MOVEMENT, BOMBAY.

The organization is devoted to the cause of uplift of masses, especially women, and to eradicate through Social Revolution the Evil Custom of Dowry from the Society. Our main object is to educate the masses. The Movement operates through its various activities in which we are concentrating on creating public awareness against the various old and outdated Evil Customs in the Society such as DOWRY.

One of the causes of Social instability is Dowry System prevalent in our society. Due to natural selfishness of the educated and slavish adherence to age-old customs and traditions of the uneducated, the sensitivity of the people is so blunted that the Dowry System, which rampant, persists unchecked in our country. The Dowry System is against the principals of equality among men and women embodied in the Constitution of our country. The State has passed laws banning the Dowry System and giving equal share to men & women to the ancestral property. But Social Legislation cannot be automatically implemented unless they are backed by the Public Opinion. The pangs and the sufferings of the parents who cannot afford to pay Dowry and also of girls who remain unmarried on this count are on the increase. It is alarming to note that the suicides committed by the young girls due to the menace of Dowry System are increasing. We have taken a serious note of the situation and have started vigorous campaign in Universities and Colleges to educate the YOUTH. In order to eradicate this Social Evil, people especially the Youth of this country should come forward.

We have noticed shocking reports in the press regarding the crime against women in Maharashtra State which shows

increase in crime related to Dowry every year. Report given by National Crime Records Bureau is also alarming which shows nationwide picture of crime against women. In two years (2012-14) 24771 DOWRY DEATHS have been reported. It shows that more than 34 Dowry Deaths are recorded every Day and one Dowry Death in 43 minutes. Metropolitan City like Mumbai records 2 crimes every day related to Dowry. In view of this serious situation we decided to work tirelessly and intensify our efforts to create awareness among the people, especially the Youth. We planned to work in various Districts in Maharashtra and details appear else where in the report.

PUBLIC AWARENESS PROGRAMMES

The main object of the Movement is the SECULAR EDUCATION OF MASSES by holding Public Meetings, conducting various Educational and Social Programs such as Seminars, Conferences, Debates, Lecture Series, Essay and Elocution Competitions on different Social Subjects, Poster and Cartoon Competitions, QUIZ Contests, screening of Documentary Films and Slide Shows to mobilize and mould public opinion against the Evil Customs prevailing in the Society, such as Dowry which is eating into the vitals of our Society. We accept invitations for lecture programs with power point presentation in Colleges and Public Meetings, on the subject of " Dowry an Evil System" This year we have carried out Legal Awareness Campaigns related to (1) Dowry Prohibition Act 1961 (2) Pre Natal Diagnostic Technique Act 1994 (3) Protection of Women from Domestic Violence Act 2006 & (4) Combating Sexual Harassment. During this year General Secretary, Ms. Asha Kulkarni daughter of our Founder Late Shri Mamasahab Kulkarni has crossed the magic number of 850 awareness lectures. Detail report of her awareness campaign is given else where in this annual report.

EXHIBITION OF POSTERS SHOWING EVILS OF DOWRY SYSTEM

We have created and maintained an Exhibition highlighting the Evils of Dowry System, which is taken to various places in the country, especially in the Colleges and Universities, Youth Organizations, Women's Organizations (Mahila Mandals) and also Social Clubs such as Lions, Rotary, Inner Wheel Circles etc. The exhibition which consists of Posters showing Evils of Dowry System and also Cartoons on the same subject are being exhibited and this program has proved to be a very effective source of social education. This exhibition has been appreciated by all the sections of the society every where and so far has reached people from Maharashtra, Gujrath, Rajasthan, Goa, Karnataka, Madhya Pradesh, and New Delhi.

We have created a Fresh Exhibition of Posters on the subjects (1) Evils Effects of DOWRY Custom (2) Evil Effects of Female Feticide. This Exhibition is created through State Level Poster Competition organized for Fine and Applied Art Colleges from Maharashtra. The same was organized on the occasion our 45th Anniversary on 27th May 2018 at Lokmany Seva Sangh, Vile Parle, and on the occasion of YOUTH DAY on 12th January 2019 at Sathaye College Vile Parle (E) Mumbai. However it is time and energy consuming difficult task to organize an exhibition.

GRIEVANCE CELL

Today Domestic Violence is at the increase in all corners of our country. Domestic Violence is serious crime, which occurs in family and intimate relationships. It is a pattern of assertive and coercive behaviors, including physical, psychological and sexual attacks as well as economic coercion, by one person or member of the family over the other. Though this definition is true, women in the society are the maximum victims of Domestic Violence and hence it appears to be restricted to only violence inflicted by a man on a woman, who live in a intimate

relationship. Domestic Violence is a serious human right violation of a woman. It is largely responsible for victimization of children and break-up of families and homes. In fact violence and tension in the home is a reflection of growing violence and tension in the society. Hence domestic violence cannot be regarded a private or family matter but a major social problem affecting society at large. We have a Grievance Cell for women in distress operating from our office. Majority of the complaints are about Domestic Violence. We also have Help Line for registering complaints which operates from 5 to 7 p.m. every day including Sunday and the Help Line Telephone No. is 022-26836834 OR 9819373522.

We represent these cases to the Government and concerned authorities and also to the Police Department. Mumbai Dist. Legal Aid Authority helps us in solving some cases. The problems and grievances referred to us by aggrieved women and /or their parents are also referred to legal aid centers for women in distress. Up till now we have received many cases such as bride burning, Domestic Violence, abduction, threats to life etc. and other kind of atrocities on women such as wife beating etc. However response from the authorities is not encouraging and we have not been able to seek justice.

FORTY FIFTH ANNUAL REPORT

The Forty Fifth Annual Report of the Movement was published at the hands of Dr. Shamshuddin Tamboli, Pune – President of Muslim Satyashodhak Mandal and Dr. Snehalata Deshmukh our Trustee, at Vile Parle in a special function. The photograph of this occasion appears elsewhere in the report. A Posters Exhibition showing Evils of Dowry System was also organized at the venue which was well appreciated by all. Saraswat Cooperative Bank helped this noble cause by displaying their Banner on the occasion of our Forty Fifth Anniversary. The Subject of DOWRY has no glamour and hence Media has apathy towards us. In view of this fact support from Electronic and Print Media is very valuable and important.

OUR INSPIRATION

FOUNDER PRESIDENT

LATE SHRI MAMASAHEB KULKARNI

Shri Mamasahab Kulkarni, our Founder President, who devoted himself for the cause of eradication of Dowry Custom from the Society for life time. His great efforts for more than 38 years on all the fronts has put the Movement in forefront in the Society. He has inspired many youths, men and women to work for the Social Revolution to ensure equality of men and women in the society. His divine influence by which several volunteers were instructed for this noble cause. His constructive approach to the Social Problems has evolved many activities to bring about impact on the masses to ensure women's emancipation. He has addressed on an average One Hundred Meetings every year in Bombay and various Towns and Cities in Maharashtra and other States to educate the masses against the Evil System of Dowry which were largely attended. We are proud to mention that Shri Mamasahab Kulkarni has given more than 5000 lectures and has addressed more than Ten Lakhs of people/youth. Inspired by his speeches many Engineering and Medical students have taken oath against the Evil Custom of DOWRY.

Off late it is observed that sense of HUMANITY is almost vanishing form the Society as is seen from the repeated instances of CRUELTY especially towards Women and therefore MESSAGE OF SANE GURUJI OF HUMANITY needs wide publicity in the Society. Mamasahab had a fortune of being a student of SANE GURUJI and opportunity to work with him in our Freedom Struggle and had long association. Mamasahab had specially carried Message of Humanity to young students in his lecture series on the subject of Life & Teachings of SANE GURUJI in all Senior Colleges affiliated to North Maharashtra University, Jalgaon.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

These meetings cover Universities, Colleges, Social Organizations, Youth & Women's Organizations, Lions and Rotary Clubs etc. The impact of these meetings and thought provoking speeches of Mamasahab have inspired the masses to work and help this noble cause by conducting various awareness programs. His legacy is carried over by his daughter and General Secretary of the Movement Ms. Asha Kulkarni . Her contribution of tireless & continued efforts through out the year is remarkable. Last year on 15th November 2017 His Excellency the Governor of Maharashtra Shri Ch. Vidyasagar Rao invited her to discuss about the present scenario of the evil custom of Dowry and to know the details of our awareness campaign. Our 44th Annual Report and a book on the life of our Founder President Late Shri Mamasahab Kulkarni was presented to the Governor on this occasion.

On the occasion of YOUTH DAY on 12th January 2019 we have honored Two Young Achievers in the fond memory of Mamasahab . (1) Amol Shivaji Rathod from Pathardi, Dist Ahmednagar for his dedicated services to the area of Education of deprived poor children was awarded with Sane Guruji Yuva Puraskar. (2) Aditya Dinkarrao Kulkarni (Parbhani) Engineer Researcher, Recipient of "Young Leader" Award from Commonwealth Organization at Switzerland for Inovative Solution which helps follow Health Status of Pregnant Mothers. Aditya was felicitated by Her Highness Queen Elizabeth at Bankingham Palace, London. He was awarded with Sane Guruji Yuva Vaidnyanik Puraskar. Both were felicitated at the hands of yesteryear's recipient of Youth Award Ms. Sayali Makrand Churi at Sathaye College Auditorium, Vile Parle (East) Mumbai. We are thankful to the authorities of the College specially Principal Dr. M.R. Rajwade who permitted us to use the premises. He was also present for this function and distributed the prizes to winning students in various competitions held during December 2018.

COOPERATION FROM BANKS

Bank of India, Punjab National Bank, Saraswat Cooperative Bank, and Shamrao Vitthal Cooperative Bank have given us financial assistance during this year by way of Advertisement and display of their Banners. We are deeply grateful to these Banks for their generosity and hope to receive the same in future.

COOPERATION FROM MEDIA

(Print & Electronic Media)

The Print & Electronic Media has given us good cooperation in covering the reports of our various Programs such as Rally, State Level Competitions, Award Functions and has also given publicity to our awareness programs especially during Anti Dowry Week.

PUBLICITY IN PRINT MEDIA

Maharashtra Times published a report on Youth Award Function organized on the occasion of YOUTH DAY. Various Marathi daily News Papers such as Loksatta, Sakal, Samnaa, Navshakti, Navakal etc. are giving publicity to our various programs & State Level Competitions. Local Monthly publications viz. Amhi Parlekar and Abhootpurva Parle also occasionally give publicity to our various activities. However the response from Media is not satisfactory.

AAKASHWANI

- (1) 15th June 2018 Askashvani Mumbai Kendra Asmita Channel broadcast Interview of our General Secretary Ms. Asha Kulkarni in their Program at 7.10 p.m. for 10 minutes.
- (2) 20th December 2018 Askashvani Jalgaon Kendra recorded Interview of our General Secretary Ms. Asha Kulkarni in their Program for Women and broadcast on 27th December 2018 at 12.30 noon for 25 minutes.

SAHYADRI DOORDARSHAN CHANNEL

On the occasion of our 45th Anniversary we felicitated Dr. Shubhada Deshmukh - Social Worker from Gadchiroli District. She was invited for interview on Doordarshan in 9.30 p.m. News as a Guest Speaker, on 27th May 2018. Our General Secretary was successful in organizing this interview on Doordarshan.

COMPETITIONS HELD DURING THE YEAR

In our program of creating awareness among the people especially the Youth, against the Evil System of Dowry we had organized following competitions during this Academic Year (F. Y. 2018-2019)

: 31st STATE LEVEL INTER COLLEGIATE ELOCUTION COMPETITION :

On the occasion of Swami Vivekananda's Birth Anniversary which is celebrated as YOUTH DAY all over the country on 12th January State Level Inter University Elocution Competitions for Maharashtra were organized by us in Mumbai. The competitions were of perpetual nature and were organized on State Level for the Universities in which students from Senior Colleges and Post Graduate Studies participate. The objective behind this activity was to induce the young students to study various social problems & issues which will make them aware of the situation in the society created by age old ugly customs and also induce them to study various social subjects and read, study the lives of the great souls of our country. This year was the 31st year of this event, however we observed that gradually the response over the past 10 years was getting poor to worse. Hence we decided to hold State Level Inter Collegiate Elocution Competition on the occasion of ANTI DOWRY WEEK with effect from the academic year 2018-19.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

This year this State Level Competition was organized on 9th December 2018. Ten topics on the subject of DOWRY were selected. Participant after picking up one card out of these 10 subjects has to speak for 5 to 6 minutes on the subject picked up. 17 Colleges participated in this competition from various Districts of Maharashtra. Result is as under

No. Name of University / Student Details of Prize

1. College of Agriculture,
Dapoli, Dist Ratnagiri.
Ms. Asmita B. Takale,
T.Y.B.Sc. Agri.	RAJENDRA Shield.
Smt. L.B.Arya
Trophy. Prize
Rs.2500/- &
Certificate. Book on
Mahatma Gandhi.
2. Vartak College Vasai Road (E)
Dist. Palghar.
Mr. Suprim Ashok Maskar
F.Y.B.A.	CASH PRIZE
Rs.1500/-
Merit Certificate. &
Book on Mahatma
Gandhi.
3. Symbiosis College of Nursing,
Pune.
Ms.Poonam Yadav,
M.Sc. IInd yr. Nursing	CASH PRIZE
Rs.1000/-
Merit Certificate &
Book on Mahatma
Gandhi.
4. Thakur College of Sci. & Com.
Kandivali (E) Mumbai.
Mr. Parth Sarvaiya, S.Y.B.Sc. IT.	Merit Certificate.
5. Symbiosis Institute of
Technology, Pune.
Gaurav Rajesh Joshi,
IInd yr. Engg.	Merit Certificate.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

6. Mithibai College Vile Parle (West), Merit Certificate.
Mumbai.
Mr. Vivekkumar Udaychandra
Jha, F.Y.B.Sc.
7. Agriculture College, Kolhapur. Merit Certificate.
Mr. Kapil Rajendra Patil.
8. RIZVI College, Bandra (West) Merit Certificate.
Mumbai
Ms. Momina Khatun, S.Y.BMS.
9. Dr. B.M.Nanavati College of Merit Certificate.
Home Science, Matunga.
Ms. Shifa Khalid Ahmed Ansari,
F.Y.B.Sc.
10. Nari Gursahani Law College, Merit Certificate.
Ulhasnagar, Dist. Thane.
Ms. Sparsh Purshottam
Khanchandani, F.Y.BLS.

Dr. Sujata Phadke & Dr. Medha Limaye acted as examiners. Prizes were distributed at the hands of Dr. M. R. Rajwade, Principal - Sathaye College Vile Parle (East) Mumbai 57. Competition was held on the occasion of ANTI DOWRY WEEK

INTER COLLEGIATE ELOCUTION COMPETITIONS

One of our objects is to offer opportunity to young students to study the Social Problems for which we are organizing Inter Collegiate Elocution Competitions on Social Subjects. This year we have organized such competitions for Colleges in Greater Bombay (City & Suburb Districts), affiliated to Mumbai University, Colleges from Pune, Nasik and Ahmednagar Districts affiliated to Savitribai Phule Pune University, Colleges from Jalgaon, Dhule, Nandurbar Districts

affiliated to North Maharashtra University Jalgaon, Colleges in Nagpur affiliated to Nagpur University. We propose to introduce these competitions in Amravati and Nanded Districts also in near future. The photographs of the Prize Distribution Functions of these Competitions appear elsewhere in the report, details of the competitions and Results are as under :

GREATER MUMBAI : ANTI DOWRY WEEK - 2018

MUMBAI CITY & SUBURB DIST.

JUNIOR COLLEGE GROUP

Inter Collegiate Elocution Competitions for Junior College Group were organized on the occasion of Anti Dowry Week on Sunday the 2nd December 2018 at Sathaye College, Vile Parle (E) Mumbai 57. Subjects, Result and other details are as under :

- Subjects :**
- (1) DOWRY Custom in 21st Century.
 - (2) Role of YOUTH in Anti Dowry Movement.
 - (3) My solutions to eradicate DOWRY Custom from the Society.
 - (4) Effects of DOWRY System on Women's Life.
 - (5) Role of Parents in eradication of DOWRY Custom from the Society.

No.	Name of Winning College	Details of Prize
1.	Narsee Monji Junior College, Vile Parle(W) Mumbai. Ms. Mansi Sweetoo Jatania, XIIth	AKKA OAK TROPHY Cash Prize Rs.1000/- Merit Certificate.
2.	Atomic Energy Junior College, Anushaktinagar, Ms. Madhuri Madhukar Desai, XII th	Cash Prize Rs.500/- Merit Certificate.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

3. Atomic Energy Junior College,
Anushaktinagar,
Ms. Adhika Anant More, XIIth. Cash Prize Rs.250/-
Merit Certificate.
4. Chhabildas Junior College,
Dadar (W) Mumbai. Merit Certificate.
Ms. Pooja Lalaso Fasale, XIIth.
5. St. Mary Junior College,
Santacruz (E) Mumbai. Merit Certificate.
Ms. Chhaya Upendrakumar
Vishwakarma, XII th
6. Durgadevi Saraf Junior College, Merit Certificate.
Malad (W) Mumbai.
Ms. Sejal Sudam More, XIIth.
7. Vivek Junior College, Merit Certificate
Goregaon (W) Mumbai.
Mr. Rahul Govindrao Tate, XI th.
8. Maharshi Dayanand Merit Certificate
Junior College, Parel, Mumbai.
Ms. Sneha Sudhir Parab, XI th
9. Swami Vivekanand Merit Certificate
Junior College, Kurla, Mumbai.
Ms. Priya Manoj Pandey, XI th
10. Vivek Junior College, Merit Certificate
Goregaon (W) Mumbai.
Ms. Karishma Umesh
Swarnakar, XI th.

18 Students from 11 Junior Colleges participated in this competition. Dr. Rashmi Fadnavis & Dr. Sujata Phadke acted as Examiners. PRIZES were distributed on Saturday the 12th January 2019 at Sathaye College Auditorium, Dixit Road, Vile Parle (East) Mumbai – 400 057 at 11.00 a.m. Photo appears elsewhere in this Report

PUNE : 13th December, 2018

27th INTER COLLEGIATE ELOCUTION COMPETITION AT PUNE

- Subjects :** (1) Is it possible to eradicate Evil Custom of DOWRY with the help of Law ?
- (2) Gender Equality for Healthy Society.
- (3) Role and Contribution of Men in eradication of DOWRY Custom.
- (4) Growing DOWRY Custom & Corruption.
- (5) Relevance of Mahatma Gandhi's Thoughts in Modern Era.

No.	Name of College / Student	Details of Prize
1.	Sir Parshurambhau College, Pune – 411 030. Mr. Uddesh Krishna Pawar, T.Y.B.Sc.	Rotating Trophy to College. Cash Prize Rs.1000/- and Merit Certificate to student.
2.	S.S.P.U.Commerce Dept., Ganeshkhind, Pune 7. Ms. Utkarsha Nayan Patil, M.Com. Part I.	Cash Prize Rs.500/- & Merit Certificate
3.	Abasaheb Garware College, Pune 411 004. Mr. Nikhil Sambhaji Belote, S.Y.B.A.	Cash Prize Rs.250/- & Merit Certificate
4.	Dr. D. Y. Patil Law College, Pune – 411 018. Mr. Shivraj Dayanand Lokare, DTL-A.	Merit Certificate

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

5. Symbiosis College of Nursing, Merit Certificate.
Pune 411 004
Ms. Poonam Yadav,
M.Sc IInd yr. Nursing.
6. Marathwada Mitra Mandal's Merit Certificate.
College of Com. Pune 4.
Ms. Pranita Jitendra Bagmar.
7. Sir Parshurambhau College, Merit Certificate.
Pune – 411 030.
Mr. Avdhoot Bhagwan Patil,
F.Y.B.A.
8. St. Mira's College for Girls, Merit Certificate.
Pune. 411 001.
Ms. Priyanka Premnath
Chaurasiya, F.Y.B.A.
9. Shankarrao Chavan Law Merit Certificate.
College, Pune – 411 004.
Mr. Kareena John, L.L.B. I
10. A.K.K.New Law Academy, Merit Certificate.
Pune 411 001.
Ms. Iram Mohammad
Irfan Kacchi, LLB – I

Special Prize to Prajakta Rs.501/- & M.C.
Ghabade, Modern Law
College, Pune.

56 students from 32 Colleges participated in this Competition. Dr. Supriya Sahastrabuddhe & Dr. Pandurang Kand acted as examiners. Competitions were inaugurated by Shri Gopal Autee – Station Director, All India Radio, Pune Aakashwani Kendra. Prizes were distributed at the hands of Shri B. L. Swami – General Manager, Dainik Prabhat Pune and Dr. Pratapsinh Salunkhe – Astt. Prof Navalmal Firodia Law College, Pune. Inaugural & Prize Distribution function was presided over by Shri B. G. Jadhav Executive President of

Marathwada Mitra Mandal, Pune. This was the 27th year of this event. SMT. MAI DESHPANDE TROPHY was awarded to the winning College Sir Parshurambhau College, Pune.

Every year since 1992 we are getting excellent cooperation from Marathwada Mitra Mandal's College of Commerce, Deccan Gymkhana, Pune to organize these Inter Collegiate Elocution Competitions for Colleges affiliated to Pune University. We are always grateful to Shri. Bhausahab Jadhav of Marathwada Mitra Mandal, Principal Dr. M. D. Lawarance, and Prof. Nasir Shaikh & entire Staff of the College, who are making tremendous efforts to make this event a success.

JALGAON : 21st December, 2018

**18th INTER COLLEGIATE ELOCUTION
COMPETITION : JALGAON**

To mark the occasion of National Service Scheme Day i.e. NSS DAY Inter Collegiate Elocution Competition for Senior Colleges from Jalgaon, Dhule and Nandurbar Districts affiliated to North Maharashtra University, Jalgaon, was organized jointly with Mooljee Jaitha College, Jalgaon on 21st December 2018. Subjects of this competition were :

- Subjects :** (1) Is it possible to eradicate Evil Custom of DOWRY with the help of Law ?
- (2) Gender Equality for Healthy Society.
- (3) Role and Contribution of Men in eradication of DOWRY Custom.
- (4) Growing DOWRY Custom & Corruption.
- (5) Relevance of Mahatma Gandhi's Thoughts in Modern Era.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

No.	Name of College /Student	Details of Prize
1.	Bhusawal Arts, Sci. & P.O.Nahata College, Bhusawal. Ms. Anjali Sangram Patil, M.Sc. 1st year	TROPHY to COLLEGE Cash Prize Rs.1000/- Merit Certificate & Books
2.	Mooljee Jaitha College, Jalgaon. Ms. Varsha Ravindra Upadhye, M.A. IInd year.	Cash Prize Rs.500/- & Merit Certificate & Books
3.	S.S.Maniyar Law College, Jalgaon. Mr. Ganesh Chandrakant Sawale, LLB 5th year	Cash Prize Rs.250/- & Merit Certificate & Books
4.	S.S.Maniyar Law College, Jalgaon. Mr. Sanjay Vijayshankar Upadhyay F.Y.LLB	Merit Certificate.
5.	Dhanaji Nana Mahavidyalaya, Faizpur, Jalgaon. Mr. Dhiraj Madhukar Sapkale, T.Y.B.Sc.	Merit Certificate.
6.	Dr. Annasaheb G. D. Bendale Mahila Mahavidyalaya, Jalgaon. Ms. Pranita Vijay Gujar, M.Sc. IInd year.	Merit Certificate.
7.	Dhanaji Nana Mahavidyalaya, Faizpur, Jalgaon. Ms. Prajakta Prakash Kachkute, T. Y. B.Sc.	Merit Certificate.
8.	Bhusawal Arts, Sci. & P.O. Nahata College, Bhusawal. Ms. Sayli Ganesh Mahajan, F.Y.B.Sc.	Merit Certificate.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

9. Smt.G.G.Khadse College, Merit Certificate.
Muknainagar, Dist. Jalgaon.
Ms. Hrichita Sanjay Ujjainkar,
F.Y.B.A.
10. Madhukarrao Chaudhari Merit Certificate.
College of Pharmacy, Faizpur.
Ms. Sakshi Shashikant Jaiswal,
F.Y.B.Pharm.

14 Students from 8 Colleges of Jalgaon and Dhule Districts participated in this Competition. Ms. Sandhya Mahajan & Ms. Dimple Patil acted as examiners. Competitions were inaugurated by Vice Principal Prof. Dr. Suresh Tayde, Prizes were distributed at the hands of Prin. Dr. S. K. Jogi and Dr. Suresh Tayde. Coordinator Prof. Yogesh Mahale, Prof. Dr. Atul Patil, Dr. Sahadev Jadhav & their team of NSS Volunteers organized the entire function very successfully.

Our founder President Late Shri Mamasahab Kulkarni had special attachment with Smt. K. G. Mittal College of Commerce, Malad (West) Mumbai. Every year he delivered a awareness lecture for the Students of this College. After his sad demise his daughter and our General Secretary decided to give a Special Cash Prize of Rs. 5000/- in his memory to the student who stood first in order of merit in Management Studies. We are happy to give details of proud recipients of this Special Prize during the last three academic years.

- (1) Academic Year 2015-16 Ms. Gyana Vijay Mane.
Malvani, Mumbai.
- (2) Academic Year 2016-17 Ms. Shagufa Salimuddin
Shaikh, Mira Road (East) Thane.
- (3) Academic Year 2017-18 Ms. Sonal Tanaji Ubale,
Dahisar (West), Mumbai.

: ANTI DOWRY DAY & WEEK :

Government of Maharashtra has responded to our request to observe 26th November as ANTI DOWRY DAY followed by a Week on Government Level all over the State of Maharashtra and has already issued a Circular to this effect to all the Districts in Maharashtra and to all concerned. On our initiative and follow up with Dy. Chief Minister of Maharashtra, Women & Child Development Department has issued directives to the effect that ANTI DOWRY DAY be observed in all the Districts followed by a week and educational programs be organized to create awareness against the evil custom of Dowry.(Cir. 2006/No.194/Ka-2 dated 28.7.2006)

26th November is the day on which Equality of Men & Women was imbibed in our Constitution and was accepted by the State. Custom of DOWRY is against the principal of Equality of Men & Women and hence this day is to be observed as Anti Dowry Day. Various awareness programs were organized to mark this occasion.

We are pleased to present to you report in detail on Awareness Campaign against the Evil Custom of DOWRY successfully conducted on the occasion of ANTI DOWRY DAY. This Campaign was dedicated to our beloved Founder President Late Shri Mamasahab Kulkarni, He was actively involved in the Movement till 30th Sept. 2011 and had also planned various future programs.

S.No.	Day / Date	Place	Program details
(1)	Sunday 2.12.2018	Sathaye College Vile Parle (E)	Inter Collegiate Elocution Competition for Junior Colleges.

18 Students from 11 Junior Colleges participated in this competition, Oath against Dowry was administered on this occasion. Photo appears elsewhere in this Report.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

(2)	Saturday
8.12.2018 | Rally of College
Students | From Freedom
Fighter Mamasahab
Kulkarni Chowk,
Vile Parle (East)
Mumbai |
|-----|-----------------------|------------------------------|---|

Theme : "SAY NO TO DOWRY"

A huge Rally of Degree College Students from Mumbai Suburb District was organized on Saturday the 8th Dec. 2018 on the occasion of Anti Dowry Day. The Theme was SAY NO TO DOWRY. Route of the Rally was Freedom Fighter Mamasahab Kulkarni Chowk near Fly Over - Mahatma Gandhi Marg - Suncity Cinema - Parleshwar Mandir - Shraddhanand Road - Bhogle Chowk - Nehru Road - Dixit Road - Rally was concluded at Sathaye College. The Rally started at 8.30 a.m. and reached Sathaye College at 10.00 a.m. The Rally was welcomed by Principal Dr. M. R. Rajwade at Sathaye College. The rally was addressed by Additional Director General of Police, Maharashtra State Dr. Pradnya Saravde, IPS. General Secretary Ms. Asha Kulkarni gave introduction of the Chief Guest Dr. Saravde. Dr. M. R. Rajwade, Principal Sathaye College administered the OATH against the Custom of DOWRY. Approx. 250 students from 8 Colleges participated in this Rally. Asha Kulkarni gave brief details of importance of ANTI DOWRY DAY & WEEK. All the students were served with snacks after the Rally. Entire unit of NCC from Sathaye College participated. We received very good response. Following Colleges participated. Photo appears elsewhere in this Report.

- (1) Sathaye College, Vile Parle (East) (Lead College)
- (2) Patkar College Goregaon (West)
- (3) Public Night Degree College, Santacruz (East)
- (4) CWC Law College, Malad (West)
- (5) Sathaye College, Vile Parle (East) NSS Unit
- (6) Smt. K. G. Mittal College, Malad (West)

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

- (7) RIZVI College, Bandra (East).
- (8) Mithibai College, Vile Parle (West)
- (3) Saturday 8th Panel Discussion on the subject :
December 2018 : How effective is the Dowry
Prohibition Act and it's
implementation.

Following four panelists participated and expressed their views in this discussion. Photo appears elsewhere in this Report.

- (1) Advocate Anushka Shreshth. Advocate - High Court.
- (2) Shri Vasant Patil – Assistant Commissioner of Police
Mumbai (Women's grievance Cell)
- (3) Advocate Parag Alavni – Member of Legislative Assembly
Maharashtra (MLA Vile Parle)
- (4) Ms. Shobha Kokitkar – Social Worker and Counselor at
Stree Mukti Sanghatana, Chembur

The discussion was conducted by General Secretary Asha Kulkarni, and was presided over by Justice Sujata Manohar (Retd.) Supreme Court. Prin. Dr. M. R. Rajwade delivered welcome address and introduced Chief Guest Justice Sujata Manohar. Panelists were introduced by General Secretary Asha Kulkarni. This program was a grand success.

- (4) Sunday Sathaye College State Level Inter
9.12.2018 Vile Parle (E) Collegiate Elocution
Competition for
Degree Colleges.

33 Students from 17 Degree Colleges participated in this competition, Oath against Dowry was administered on this occasion. Photo appears elsewhere in this Report.

Total 500 College Students took OATH against Dowry Custom. Campaign was successful.

**STATE LEVEL OPEN ESSAY WRITING
COMPETITION 2017-2018.**

No.	NAME OF THE WINNER	PRIZE DETAILS
I.	Shri Shekhar V. Barve, Pune	Cash Rs.1500/- Jagannath Parelkar TROPHY, Merit Certificate & Book.
2.	Prof. Dr. Shubhada C. Gadre, Pune	CASH Rs.1000/- Merit Certificate & Book.
3.	Smt. Anita A. Nagle, Vile Parle (E) Mumbai. Dombivali (W), Dist. Thane.	Cash Rs.500/- Merit Certificate & Book.
4.	Ms. Anagha Arun Paranjape, Thane	Merit Certificate.
5.	Ms. Mitali Mahendra Tambe, Wadala, Mumbai.	Merit Certificate.
6.	Shri. Prasad Sudhir Shirke, Kalyan, Dist. Thane.	Merit Certificate.
7.	Ms. Ssmpada Rajesh Deshpande, Panvel, Raigad.	Merit Certificate.
8.	Ms. Vijaya D. Shirsalkar, Kothrud, Pune.	Merit Certificate.
9.	Ms. Utkarsha U. Mungekar, Walkeshwar Mumbai.	Merit Certificate.
10.	Ms. Shamala Dilip Panse, Pune.	Merit Certificate.
11.	Sachin Bhargav Powle, Girgam, Mumbai.	Merit Certificate.
12.	Digambar R. Girigosavi, Kolhapur Central Jail.	Merit Certificate.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

13. Arvind Vasant Joglekar, Pune. Merit Certificate.
14. Paramanand Jaysingh Patil,
Chopda, Dist.Jalgaon. Merit Certificate.
15. Ms. Gandhavati G. Tambe,
Thane, Merit Certificate.

171 Essays received from 16 Districts of Maharashtra. Mrs. Sujata Narsale and Prof. Mrs. Shailaja Sangle, Pune acted as Examiners, Prizes were distributed at the hands of Dr. Snehalata Deshmukh and Dr. Shamshuddin Tamboli on 27.05.2018 at 5.00 p.m. at Lokmanya Seva Sangh, Tilak Mandir, Ram Mandir Marg, Vile Parle (East) Mumbai 400 057 on the occasion of 45th Anniversary of ANTI DOWRY MOVEMENT.

PROGRAMS HELD DURING THE YEAR 2018 - 2019

SHOWING PLACES & INSTITUTIONS VISITED

Lectures were also delivered by Ms. Asha Kulkarni, General Secretary, Anti Dowry Movement, Bombay on various occasion at different places / colleges during the year 2018 - 2019. And the subjects were : (1) DOWRY AN EVIL SYSTEM (2) DOWRY Prohibition Act 1961 (3) Protection of Women Against Domestic Violence Act 2005 (PWADVA) & (4) Combating Sexual Harassment. She also attended various important meetings on behalf of the Movement in the capacity of General Secretary.

- (1) SOBTI – Senior Citizens Club, Vile Parle (East) Interview of Ms. Asha Kulkarni. Program on Saturday 7th February 2018.
- (2) Lala Lajpatrai College, Mahalaxmi, Mumbai on Monday the 12th February 2018.
- (3) Atomic Energy Junior College, Anushaktinagar, Mumbai on Thursday the 15th February 2018

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

- (4) 45th Annual Report-cum-SOUVENIR publication, 11th Radhabai Kulkarni Award Function for Dist. Gadchiroli, 4th Shakuntala Parelkar Sevavrati Doctor Puraskar & Prize Distribution function of State Level Open Essay writing Competition at Lokmanya Seva Sangh, Tilak Mandir, Vile Parle (East), Mumbai - 27.05.2018.
- (5) Interview of Dr. Shamshiddin Tamboli – President, Muslim Satyashodhak Mandal, Pune on the subject “Triple Talak & it's Legal and Social impact. He was interviewed by Ms. Asha Kulkarni.
- (6) Leadership Camp (Shram Sanskaar Shibir) at Sane Guruji Karmabhumi Smarak, Amalner, Dist. Jalgaon, on Wednesday the 30th May 2018.
- (7) Women & Child Development Dept. District Mahila Advisory Committee Meeting for Mumbai City Dist. held on 18th June 2018 at Collector's Office, Town Hall, Mumbai
- (8) All India Radio, Mumbai Kendra, Asmita Vahini, Interview at 7.10 p.m.
- (9) Smt. K. G. Mittal College of Commerce, NSS Camp at Savarsai Gaon, Taluka Pen, Dist. Raigad, on Wednesday 4th July 2018.
- (10) Smt. K. G. Mittal College of Commerce, Malady (West) Mumbai NSS Advisory Committee Meeting to decide about awareness programs. Monday the 9th July 2018.
- (11) Inner Wheel Club of Bombay West, President Dr. Kavita Rege had organized a lecture program on the subject of Organ Donation jointly with Sathaye College, Vile Parle (East) Mumbai on the occasion of International Organ Donation Day on Monday the 13th August, 2018
- (12) Lecture on the subject of Legal Awareness : Dowry Prohibition Act 1961 at Patkar College, Goregaon (West) Mumbai on Thursday the 16th August 2018.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

- (13) Lecture on the subject of Legal Awareness : Dowry Prohibition Act 1961 at Sinhgad Business School, Erandwane, Pune. Wednesday 29th August, 2018.
- (14) Lecture on the subject of Legal Awareness : Dowry Prohibition Act 1961 at Karve Stree Shikshan Sanstha, Karvenagar, Pune, Manilal Nanavati Vocational Training Institute, on Wednesday 29th August 2018.
- (15) Kasturba Gandhi National Memorial Trust, Indore - Prarthana Sabha, Lecture on the subject of DOWRY Friday the 21st Sept. 2018.
- (16) Vasantrao Naik College of Arts, Com. & Science, Dharini, Dist. Amravati. On the occasion of NSS Day, lecture on awareness program on Monday 24th Sept. 2018
- (17) Dharni Secondary High School, Dharni, Dist Amravati subject "Sane Guruji" on Monday 24th Sept. 2018.
- (18) Kasturba Gandhi Secondary School, Dharni, Dist. Amravati, Tuesday 25th September 2018. Subject : Teachings of Sane Guruji.
- (19) Women & Child Development Dept. District Mahila Advisory Committee Meeting for Mumbai City Dist. held on Monday 19.11.2018 at Town Hall, under the chairmanship of Dist. Collector – Mumbai City District.
- (20) Women & Child Development Dept. ONE STOP CENTER Managing Committee Meeting on 31.10.2017.
- (21) Women & Child Development Dept. District Mumbai City. Lecture for Aanganwadi workers on the subject of Dowry on the occasion of ANTI DOWRY DAY at Devid Sasun Industrial Institute, Matunga, (WR) Mumbai.
- (22) Inter Collegiate Elocution Competition for Junior Colleges from Mumbai City & Suburb Districts at Sathaye College : 2.12.2018 on the occasion of ANTI DOWRY WEEK.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

- (23) ANTI DOWRY RALLY of Degree College Students from Western Suburb at Vile Parle (East) on 8th December 2018 on the occasion of ANTI DOWRY WEEK.
- (24) Panel Discussion on the subject : How effective is Dowry Prohibition Act and it's implementation on the occasion of ANTI DOWRY WEEK.
- (25) 31st State Level Inter Collegiate Elocution Competition organized on the occasion of ANTI DOWRY WEEK on 9th December 2018.
- (26) 27th Inter Collegiate Elocution Competition for Degree Colleges affiliated to Savitribai Phule Pune University, Symbiosis University and Bharati Vidyapeeth from Pune, Ahmednagar and Nasik Districts at Marathwada Mitra Mandal's College of Commerce, Pune on 13th December 2018.
- (27) 18th Inter Collegiate Elocution Competition for Degree Colleges affiliated to North Maharashtra University, Jalgaon on 21st December 2018 at M. J. College Jalgaon.
- (28) Honouring Two Young Achievers in the fond memory of late Founder President Shri D. B. alias Mamasahab Kulkarni "SANE GURUJI YUVA PURASKAR & YUVA VAIDNYNIK PURASKAR": 12.01.2019.
- (29) On the occasion of Mahatma Gandhi Punyatithi on 30th January 2019 a lecture on the subject : Mahatma Gandhi and Women Empowerment delivered by General Secretary Asha Kulkarni at Gandhi Shikshan Bhavan's Surajba College of Education, Juhu, Mumbai.
- (30) Lecture on the subject : Anti Dowry Movement and it's activities at CKP Mahila Sanstha, CKP Hall, Vile Parle (East) on 13th February 2019 delivered by Asha Kulkarni.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

- (31) Women & Child Development Dept. District Mahila Advisory Committee Meeting for Mumbai City Dist. held on 22.02.2019 at Town Hall, under the chairmanship of Dist. Collector – Mumbai City District.
- (32) Women & Child Development Dept. ONE STOP CENTER Managing Committee Meeting on 22.02.2019 at Town Hall, under the chairmanship of Dist. Collector – Mumbai City District.
- (33) On the occasion of International Women's Day lecture on the subject of Dowry Prohibition Act 1961 with power point presentation delivered by Asha Kulkarni at Abhinav College of Arts, Science and Commerce, Bhayandar (East) Dist Thane : 8.3.2019
- (34) Asha Kulkarni was invited to deliver a talk for the session “Testimonies of Exemplary Personalities” for National Level Seminar on “Gender Parity : An Era to be Together” at Thakur Shyamnarayan College of Education & Research, Kandivali (East) Mumbai. : 15th March 2019.

HONORS

Ms. Asha Kulkarni, our General Secretary has the honor to be get nominated on various Committees in Government Offices, Banks, Private Companies and Degree Colleges. She is working as Social Worker (NGO) Representative Member on following Committees :

- (1) Committee dealing with the complaints received from women employees from Mantralaya Department of Information & Public Relations, Government of Maharashtra related to sexual harassment at work place.
- (2) HRD Department of Punjab National Bank Circle Office, Mumbai has appointed her on the Committee for processing complaints of sexual harassment at work place as an NGO representative Member of the Committee.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

- (3) District Women Advisory Committee of Women & Child Development Department, Mumbai City District as a Member Social Worker to report about Awareness campaign to eradicate DOWRY Custom under the chairmanship of District Collector.
- (4) District Women Advisory Committee of Women & Child Development Department, Mumbai Suburb District as a Member Social Worker to report about Awareness campaign to eradicate DOWRY Custom under the chairmanship of District Collector.
- (5) Internal Complaint Committee as per UGC Guidelines at Sathaye College, Dixit Road, Vile Parle (East) Mumbai as a member NGO representative.
- (6) Internal Complaint Committee as per UGC Guidelines at M. L. Dahanukar College, Dixit Road, Vile Parle (East) Mumbai as a member NGO representative.
- (7) Internal Complaint Committee as per UGC Guidelines at PTVA's Management Institute, Chitrakar Ketkar Marg, Vile Parle (E) Mumbai as a member NGO representative.
- (8) Internal Complaint Committee as per UGC Guidelines at Smt. Kamladevi Gauridutta Mittal College of Arts & Commerce, Malad (West) Mumbai as a member NGO representative.
- (9) Smt. Kamaladevi Gauridatta Mittal College of Arts & Commerce, Malad (West) Mumbai Local Management Committee to deal with the development of the college as a member NGO representative.
- (10) Internal Complaint Committee as per UGC Guidelines at S.S. & L.S.Patkar College of Arts & Science and V.P.Varde College of Commerce & Economics, S.V.Road, Goregaon (West) Mumbai.
- (11) Ministry of Women and Child Development, Government of India Project of ONE STOP CENTRE SCHEME, Managing Committee Member.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

- (12) Member of Selection Committee for selecting Advisors who will guide and train Dowry Prohibition Officers according to the section 8 B (4) of Dowry Prohibition Act 1961. This Selection Committee is on District Level. Mumbai City and Suburb Districts.
- (13) NGO Representative on Internal Complaints Committee of M/s. Wallace Pharmaceuticals Pvt. Ltd. M.I.D.C. Road, Andheri (East) Mumbai. Since 30th April, 2018
- (14) NGO Representative on Internal Complaints Committee of Department of Posts, India, Mumbai North West Division, Kandivali (East) Mumbai since 12.03.2019.
- (15) Member on College Development Committee of Gandhi Shikshan Bhavan's Surajba College of Education, Juhu, Mumbai, since March 2018.

Late Mrs. Radhabai Kulkarni Smruti Puraskar.

It was decided to commemorate the MEMORY of LATE (Mrs.) RADHABAI KULKARNI, Founder Life Member of the Movement, and wife of our President Shri Mamasahab Kulkarni, who not only gave her entire Residence for the OFFICE of ANTI DOWRY MOVEMENT since 1973 but also played a major and important role in giving solace to women in distress. This AWARD which is named as "Late Mrs. Radhabai Kulkarni Smruti Puraskar (Vidhayak Karyakarti) is given EVERY YEAR on District Level to such a Woman Social Worker who has dedicated her life of Social Cause especially from Rural Area at Remote Place. The main aim behind announcing this Award is to develop an effective Networking of Social Workers / Organizations working for Capacity building and Empowerment of Girls & Women for the better future of our Nation. JALGAON District was selected for the First Year

- (1) First year (2008-09) and the Award Winner was Prof. Sheela Patil from Amalner, Dist. Jalgaon,
- (2) Second Year (2009-10) Ahmednagar District and the Award Winner was Dr. Sudha Kankaria,

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

- (3) Third Year (2010-11) Akola District and the Award Winner was Advocate Sangeeta Bhakre – practicing Lawyer from District Court Akola.
- (4) Fourth Year (2011-2012) Amravati District and the Award Winner was Smt. Nalini Phuse – working on the burning issue of malnutrition of adivasi children in Melghat area of Amravati District.
- (5) Fifth Year (2012-2013) Aurangabad District and the Award was given to Dr. Rashmi Borikar.
- (6) Sixth year (2013-14) Beed District and the Award was given to Prof Savita Shete.
- (7) Seventh year (2014-15) Bhandara – Gondia Dist. and the award was given to Dr. Tejaswini Bhuskute from Amgaon, Dist.. Gondia.
- (8) Eighth Year (2015-16) Buldhana Dist. Dr. Indumati Lahane.
- (9) Ninth Year (2016-17) Chandrapur District : An Activist, Lawyer, and Social Worker Dr. Paromita Goswami She is successful in making the Chandrapur District Addiction Free and stopped completely the sale and consumption of Liquor in the entire District. (10) Tenth Year (2017-18) Dhule District : Social Worker Smt. Meena Bhosle for her remarkable contribution in Women Empowerment through SHG and Bachat Gat.
- (11) Eleventh year (2018-19) Gadchiroli District : Social Worker Smt. Shubhada Deshmukh for her remarkable contribution in the field of Women Empowerment. Citation presented to her and her photograph appears elsewhere in this report

In the forthcoming years Districts will be taken alphabetically. Selection Committee consisting of three eminent personalities is formed every year to select the awardees. Nature of Award is : Cash Rs.10,000/-, Manapatra, Award Memento, & Saree be given to the Award winner. Financial support is from the

Daughters of Late Mrs. Radhabai Kulkarni in giving the Award every year.

Smt. Shakuntala Parelkar Sevavrati Doctor Puranskar.

During the F. Y. 2015-16 it was decided to commemorate the memory of Late Smt. Shakuntala Parelkar, beloved Mother of Dr. (Mrs) Rashmi Fadnavis our Treasurer by honoring one social worker from medical profession.

- (1) First year (2015-16) of this Award Dr. Surekha Dhurandhar from Vile Parle was honored at the hands of Dr. Snehalata Deshmukh our Trustee, on the occasion of our 42nd Anniversary.
- (2) Second Year (2016-17) Dr. Nilkanth Phadke from Karjat was honored on the occasion of 43rd Anniversary on 29th May 2016.
- (3) Third Year (2017-18) Dr. Arun Ramchandra Patil from Dombivali a dedicated Doctor who works for Adivasis for more than 25 years was honored on the occasion of our 44th Anniversary on 28th May 2017
- (4) Fourth Year (2018-2019) Dr. Vishwas Sapatnekar from Thane was honored for his dedicated Medical Social Service in Rural area of Thane District for more than 3 decades. Citation presented to him along with his photograph appears elsewhere in this report.

**LIST OF WORKSHOP / LECTURES CONDUCTED BY
PROF. SHAILAJA SANGLE**

FROM 1ST APRIL 2018 TO 31ST MARCH 2019

APRIL : (1) 17th Lecture on “Key to how to live happily” at Dnyanotsav, Pune. (2) 26th Self Defence Workshop at Bajaj Samaj Seva Kendra, Akurdi.

JUNE : (3) 29th Self Defence Workshop at V.P.S. High School, Lonavala, for Junior College. (4) 29th Self Defence Workshop at V.P.S. High School, Lonavala, for School Girls.

ANTI-DOWRY MOVEMENT, BOMBAY

JULY : (5) 14th Lecture on effective parenting for parents at Wonderland School, Akurdi. (6) 14th Self Defence Workshop for Girls at Guru Ganesh School, Nigdi.

SEPTEMBER : (7) 5th Self Defence Workshop for Girls at Shivrai Pratishthan School, Pune. (8) 19th Self Defence Workshop for Girls at Swami Vivekanand School, Talwade. (9) 21st Self Defence Workshop for Girls at H.A.School, Pimpri.

OCTOBER : (10) 9th Self Defence Workshop for Girls S. K. Goyal School, Chinchwad, Pune. (11) 9th Self Defence Workshop for Girls at Shivchhatrapati School, Talawade. (12) 11th Self Defence Workshop for Girls at C.M. International School, Nigdi, Pune. (13) 13th Self Defence Workshop for Girls Mahatma Gandhi School, Rajgurunagar.

DECEMBER : (14) 7th Self Defence Workshop for Girls at Aagarkar School, Pune. (15) 9th Lecture on Positive Thinking at Engineer's Association Institute, Pune. (16) 17th Self Defence Workshop for Girls at Yashvantrao Chavan School, Bibvewadi, Pune. (17) 24th Lecture on "Key for how to live happily" at Vikasnagar Vyakhyanmala, Dehu Road, Pune.

JANUARY : (18) 19th Lecture on "Positive Thinking" for 10th Std. Students at Bapusaheb Bhonde High School, Lonavala. (19) 29th Lecture on "Sexual Harassment at work place" at All India Radio, (Aakaashwani) Pune Centre.

FEBRUARY : (20) 28th Lecture on "Key to how to live happily" at Shivshambho Vyakhyanmala, Chinchwad, Pune.

MARCH : (21) 9th Self Defence Workshop for Girls at Siddheshwar School, Dighi. (22) 25th Interview on the subject "Sexual Harassment at Work Place" at All India Radio, (Aakaashwani) Pune Centre. (23) 31st Lecture on "Marathi literature & Social Media" at Akhil Bharatiy Swakul Sali Sammelan, Vashi.

ACKNOWLEDGEMENT

We are very much grateful to our Donors, Advertisers, Sympathizers, Our Printers : 1. M/s. Zirius Images Pvt. Ltd., 2. M/s. Kailash Printing Works. Our Trophy Makers : M/s Richie Rich Agencies. Our Computer Service Providers : M/s Micronic System Services. M/s. Subodh Typewriters for Typing and Xerox work, Government of Maharashtra, Women & Child Development Department, VIPs who have honoured us by sending their Messages, Lokmanya Seva Sangh, Vile Parle, Sathaye College for providing their hall / Auditorium for our annual programs. Sathye College Vile Parle (E) Mumbai, Marathwada Mitra Mandal's College of Commerce, Pune, Moolji Jaitha College, Jalgaon for their valuable cooperation in organizing Inter Collegiate events. Purnima Narvekar and Chandrasen Salvi of Nihar Graphics for their assistance in DTP work of our Annual Report, Public Sector & Coop. Banks for their financial assistance. Our Bankers Saraswat Cooperative Bank, Our Auditors Shri Jitendra Mhatre from M/s Sonsale & Saptarshi, Our Accountant Shri Umesh Naik. We are thankful to the Examiners of our various Elocution/Debate/Essay/Street Play Competitions and also all those who helped us in making our various educational programs successful.

Generations to come, it may well be,
will scarce believe that such a man as this,
ever in flesh and blood,
walked upon this earth.

- Albert Einstein

APPEAL

Though offering - accepting and demanding DOWRY is an offence, there are reports of increasing dowry demands, particularly by those having permanent government jobs that have 'lucrative' prospects. In view of this fact we appeal to the Centre and State Governments to consider and frame appropriate rules for male employees which will prevent them from glorifying this age old and ugly custom. We also appeal to both Centre and State governments to obtain written oath in this regard from all male employees which should be signed by them along with their wife, parents and parents-in-law and this should be made compulsory. Concerned authorities should also find out whether dowry if taken by those male employees already employed has been handed over to the wife as contemplated by section 6 of the Dowry Prohibition Act. We also appeal to the concerned authorities to take strict action against those male employees against whom cases are pending in the court related to dowry demands etc.

It is high time for every right thinking person to decide that unless massive moral pressure is built up in the form of National Movement to eliminate this Evil, it is unlikely to disappear from our midst. The youth have special role to play in the Movement. We appeal to all to associate with this Social Revolution.

Mumbai : 1st May, 2019.

Asha Kulkarni
Hon. General Secretary.